

Ročník XXI.

červenec - srpen 2012

číslo 7-8

Letní večer

Jako nějaký zlatý roh,
Lighthorne,
klímalo mezi svými posadami.

Za shlukem chlívů bylo slyšet z ticha
žluté bzučící dřevo,
jak rozesychá.

Kraj stál
jak čerstvě nadojené mléko
s nehybnou lehkou pěnou pahorků.

Ivan Blatný

Foto: Arno Rafael Minkkinen

Úvodem

Stádo se vždy žene ke žlabu. Ale kam by nás vedli kandidáti na presidenta jako Miloš Zeman nebo Vladimír Dlouhý? Za Václavem Havlem stála jen menšina, ale kde bychom bez něho byli?

Náboženství se snaží setkat se s Bohem. Posláním věřících je také stavění mostů; k nejbližším, ve své komunitě, ale i mezi lidmi jiných názorů a náboženství.

Děkujeme za vše, co jsme se za školní rok naučili. Celý život se učíme, ale děti více než my dospělí.

Dovolená a prázdniny nám umožňují - stejně jako svátky - zastavit se s odstupem od své práce a přemýšlet nad smyslem života, být s druhými, napít se vody živé. Nejen nabrat síly do další rachoty. Nežijeme jen proto, abychom toho co nejvíce snědli, vypili, čučeli do bedny a vydělali co nejvíce peněz.

Soužití s nejbližšími o dovolené je náročné. Od dovolených a Vánoc příliš očekáváme, po nich je nejvíce rozvodů. Soužití ve všedních dnech máme lépe zvládnuté.

Před stočtyřiceti lety se narodil Emil Hácha. Nikdy nebude přijat za hrdinu, přestože byl spravedlivým a nejvýše obětavým člověkem.

Spravedlivý neznamená být bezchybný, spravedlivý se snaží rozeznávat dobro od zla a spravedlnost od nespravedlnosti. Spravedlivý přizná chybu a snaží se ji napravit. /v

CO S TÍM?

V létě roku 1951 byla několik dní na vyšetření v Zemské nemocnici v Brně asi šestnáctiletá dívka s pěti otevřenými ranami na rukou, nohou i v boku, tzv. Kristovými stigmaty. Holka nepokřtěná, víry neznalá a tedy nevěřící. Zmizela neznámo kam. Její jméno znal jen primář Dr. Podlaha. Co s tím?

Čtyřicet let jsem jezdil na pár dní na sever Čech. Bylo tam pusto a prázdno od jakéhokoliv duchovna. A přece... Ve vsi měli chalupu manželé N., kam dojížděli co týden z města se svou asi osmiletou dcerkou. Pán, ředitel čehosi, paní v kultuře. Soudruzi, jak jinak. Nečekaně mne oslovila paní. Přerývavě vyprávěla, co se stalo. Její děvče přiběhlo ze zahrady za domem a vzrušeně vyprávělo o krásné ženě, která tam stála mezi růžovými stromky a pochválila ji za to, že je poslušná a pracovitá. Matka zatrnula: branka před domem byla přece uzamknutá, ostrý pes ležel

Bleskovým odvoláním ministra spravedlnosti Jiřího Pospíšila premiérem Nečasem a presidentem V. Klause jsme velice pobouřeni!
Nenecháme si to líbit! /v

netečně, kolem celé zahrady pořádný vysoký plot. Fantazírovala ta malá? Leč děcko bylo neústupné, až si vzpomnělo, že ta dáma si ulomila dvě růže. Obě, matka i dcera, uháněly za dům do kouta zahrady: na růžovém stromku byly čerstvě odlomeny dvě růže. Když jsem to pak viděl sám, pořádně mně zatrnulo. „Pane faráři, vy asi víte, oč jde, že?“ Na místě jsem tuze prosil tu paní, aby se o tom vůbec nikomu nezmiňovala, zvláště ne manželovi. Slíbila a stalo se. Vesnice zůstala ušetřena od nájezdu „zjevařů“. Mají toho jinde dost. A vůbec: cožpak nemají evangelium?! (Lk 16,27-31) *Jan Rybář*

SUDETONEMECKÝ DEN

Svatodušní kázání emeritního opata dr. Emerama Kränkla OSB na Sudetoněmeckém dni 2011 v neděli 12. června 2011 v Misijním centru Schwabenhalle v Augsburgu.

Jedné tmavé říjnové noci roku 1945 řekli rodiče nám dětem: „Jdeme teď přes hranice, musíte být úplně zticha, jinak přijdou Češi...“ Seděl jsem ve svých třech a půl letech v otcově batohu a ještě dnes vidím tu noc živě před sebou. Vyhánění bylo i pro nás děti výrazným mezníkem v našem životě, ale nezanechalo v nás duševní otřes; měli jsme přece své rodiče, kteří se o nás starali i v dobách největší bídě v letech 1945-1948. Jako děti jsme také neměli potíže se seznámit s jinými dětmi, vždyť jsme mluvili skoro stejným nářečím jako obyvatelé vesnice, ve které jsme našli vlídné přijetí.

Co ovšem zůstalo, byla určitá touha po staré vlasti, kterou jsme si ve svých vzpomínkách přirozeně trochu idealizovali. Zas a zas jsme se z výšin Bavorského lesa dívali toužebně do blízké vlasti na Šumavě. A na rozdíl od mých bavorských benediktinských spolubratrů mě to táhlo vždy znovu do země za železnou oponou a samozřejmě na Šumavu, do naší staré vlasti.

Jako dítě jsem především slyšel o bezpráví a také o zločinech na vyhnaných Němcích, kteří bydleli v Čechách a na Moravě, a o hlubokých zraněních, která bezpráví zanechala v postižených lidech. Tyto rány se znovu otevřely po zhroutilí komunismu, a to v naději, že je v demokratické společnosti česká politika i české obyvatelstvo nově vyhodnotí. Tato naděje byla – pokud se týká mínění většiny – prozatím zklamána například cynickým výrokem čelního českého politika, že vyhnání sudetských Němců bylo „zdrojem míru“!

Mezitím jsem se však naučil dívat na věc také z druhé strany. Navštívil jsem koncentrační tábor Osvětim. Tam se odvážela většina Židů z Čech a Moravy – bylo jich celkem asi 80 000 – k takzvanému konečnému řešení; viděl jsem v dnešních Čechách opuštěné židovské hřbitovy a části obcí. Do roku 1939 byly nápisy na židovských hrobech většinou německé, pak němčina z těchto hřbitovů úplně zmizela. Při všech těchto návštěvách jsem

se vždy propastně styděl za to, co bylo na těchto lidech spácháno jménem německého lidu.

Z mnohých dokladů nacistů je také jasně vidět, že po vytoženém konečném vítězství měl být český národ ze svého území vymazán přesídlením, tedy násilným vyhnáním, poněmčením, nebo – jako u Židů – takzvaným zvláštním zacházením s těmi, kdo by se vzpírali. Tak se chopila tehdejší česká vláda po zhroutilí třetí říše zase požadavku „domů do říše“, ovšem ne v původním slova smyslu.

Doba zla a příběh spásy

Bůh nezasahuje do našeho života a našich vztahů přímo, ale daruje nám Ducha svatého – to je poselství a zkušenost svatodušních svátků – aby nás uschoopil ke spolupůsobení v těchto dějinách spásy. Obrátme proto svůj pohled na stopy, které už působení Ducha svatého zanechalo v minulosti na cestě obou našich národů. A je úkolem každého z nás, abychom v rámci svých možností spoluvytvářeli stopy další.

První plody Ducha svatého, které nám zmrtvýchvstalý a ve své církvi přítomný Pán sděluje, jsou mír a odpuštění, to znamená přijmout tento dar odpuštění a schopnost umět sám odpustit. Obojí je nedělitelně spojené, jak se přece také v otčenáši modlíme: „Od-

warzenberg: „Každý musí očistit sám sebe!“ Kde k tomu dojde, tam jsou mír a smíření možné, tam smíme poznat stopy působení Ducha svatého. Neneseme zodpovědnost za vinu druhého, ale určitě za svou vlastní vinu. Už 23. srpna 1945 konstatovala německá biskupská konference přiznání viny, na které němečtí biskupové znovu navázali v roce 1990: „Němci se dopustili ... na obsazených zemích hrozných věcí. Hluboce toho litujeme: Mnozí Němci, také z našich řad, se nechali ošálit zlovolným učením nacismu, zůstali lhostejní ke zlořádům namířeným proti lidské svobodě a lidské důstojnosti, mnozí svým chováním napomáhali zločinům, mnozí se sami stali zločinci.“

Čeho se z naší strany ještě nedostává? V dubnu tohoto roku (2011) se v Brně konala česko-německá konference o vztazích Čechů a Němců. Obě strany litovaly, že na rozdíl od společného zpracování nacistické minulosti k tomuto tématu ještě chybí sebekritický rozbor od nás, od sudetských Němců. V jaké míře jsme byli nejen obětmi, ale i pachatelé? Můj zemřelý otec byl po celý život přesvědčeným katolíkem. Ale vzpomínám si ještě dobře na jeho sebekritická slova: „K nám do Prahy přicházelo před rokem 1939 mnoho Židů, kteří prchali před Hitlerem. Velmi jsme se tomu divili, protože jsme tenkrát přece doufali, že k nám Hitler přijde.“

Dar rozlišování

Jedním z podstatných darů Ducha svatého je dar rozlišování. Ježíš nám dává důležité znamení pro rozlišování dobrých a zlých duchů: „Poznáte je po ovoci.“ Dodatečně je pochopitelně snazší posoudit pravou vnitřní povahu nacismu. Ale že bylo už tenkrát možné rozlišit dobro a zlo, dokazuje chování křesťanských laiků, řeholníků, řeholnic a kněží, kteří prohlédli plány a intriky nacismu. Z asi 2250 kněží

a řeholníků se dostalo do konfliktu s nacismem podle písemných dokladů asi 610, tedy více než každý čtvrtý. Celkem 62 z nich bylo dopraveno do koncentračních táborů. Asi 30 jich bylo zavražděno. Všichni vytvářejí zvláštním způsobem mosty k našim českým sousedům. Jmenovitě bych chtěl zmínit jen jednoho z nich – pallotina a farář a Strahovcích (Strandorf) otce Richarda Henkese. Protestoval nejen proti zabíjení takzvaného bezcenného života, ale zasazoval se také za pronásledované Židy a Čechy. Když ho do-

pusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům“.

Mír a smíření jsou možné jen tehdy, když si každá strana uvědomí svůj podíl viny. V tomto smyslu se říká v jedné modlitbě smíru a slavnostnímu slibu z roku 1946, kterou vydali sudetoněmečtí katolíci: „Není naší věcí ptáti se na hříchy druhých, musíme přiznat vlastní vinu.“ Podobně se vyjádřil minulého roku při dvacetiletém výročí vzájemného dopisování mezi německými, českými a slovenskými biskupy český ministr zahraničí Sch-

pravili do koncentračního tábora Dachau, hlásil se k ošetřování Čechů nemocných tyfem, nakazil se a 22. února 1945 zemřel. Česká biskupská konference se vyjádřila jednohlasně pro jeho blahorečení. Všichni tito lidé odporovali tehdejšímu duchu doby, nechali se vést Duchem Božím. Vzpomínka na ně nás povzbuzuje, abychom je za jiných časových okolností a v jiných požadavcích napodobili. S velikou úctou myslím na tomto místě také na asi 10 000 sudetoněmeckých sociálních demokratů, kteří byli dopraveni do koncentračních táborů pro své politické přesvědčení a morálně správné chování. „Duch Boží si vane, kam chce“, i mimo úzké hranice církve. Stopy působení Ducha svatého vidím ovšem i na české straně. I zde začalo kritické zpracování vlastních nepravostí. To nejdojemnější, co jsem k tomuto případu četl, pochází z roku 1990, tedy bezprostředně po převratu, od tehdejšího českého prezidenta Václava Havla: „Šest let nacistického běsnění například stačilo, že jsme se nechali nakazit bacilem zla, že jsme si – ve spravedlivém, ale také přehnaném rozhořčení – přivlastnili princip kolektivní viny.“ Co jsme tenkrát dělali, „nebyl trest, to byla msta“. „Vypořádali jsme se s totalitou nacionalismu tak, že jsme přijali jeho zárodek do vlastního jednání, a tak i do své duše, což se nám hrozným způsobem vrátilo ve formě naší neschopnosti čelit jiné a odjinud dovezené totalitě, totiž komunismu.“ To bylo nanejvýš odvážné slovo před lidem, který byl ještě dalekosáhle ovlivněn komunistickou propagandou.

Dvě desky v Brně

Mezitím se začíná i česká mládež zajímat o téma vyhnání, které bylo po dlouhou dobu tabu. Tým mladých lidí shromáždil staré obrazy sudetoněmeckých vesnic a měst a konfrontuje je s dnešními obrazy, fotografovanými z téže perspektivy. Toto srovnání mluví samo za sebe. Studenti několika gymnázií z ústeckého kraje se vydali hledat stopy po místech tragických vzpomínek v severních Čechách. V posledních letech vyvolal veliké pozdvižení dokumentární film „Zabíjet po česku“, vysílaný v České televizi. Líčí násilné výstřednosti při vyhnání Němců. Tímto tématem se zabývá i film Habermannův mlýn (2010), který je i zde na Sudetoněmeckém dni předmětem diskuse.

„Jen pravda vás osvobodí.“ Toto Ježíšovo slovo platí stejně pro sudetské Němce jako pro Čechy.

Jako se v někdejších německých koncentračních táborech stále připomínají krutosti, jež se tam páchaly, tak se i dnes připomíná na pamětních deskách na českých místech bezpráví tam spáchané. Zvlášť se mě dotkly dvě pamětní desky v brněnské katedrále: jedna v českém jazyce, na které němečtí katolíci prosí české katolíky za odpuštění zločinů spáchaných jménem německého národa, a jedna v jazyce německém, na níž naopak čeští katolíci prosí Němce za odpuštění zločinů, kterých se dopustili na Němcích ve jménu

českého národa. Tyto desky jsou znamením naděje vytesaném v kameni.

Ovšem i na české straně najdeme v temných dobách světlé postavy. Chtěl bych tu poukázat jen na jednu: Přemysl Pitter se staral v době německé okupace o osiřelé židovské a české děti. Po skončení války objevil v internačních táborech, ve kterých byli ubytováni čeští a němečtí kolaboranti, mnoho opuštěných německých dětí. I přes odpor nadřízených prosadil, aby byly přijaty do sirotčince.

Má je pomsta, já odplatím

Na závěr tohoto souhrnu odpuštění a smíření bych se chtěl zmínit o dvou výročí svatého Pavla. První se vztahuje především na vztah židů a pohanů k Bohu a k sobě navzájem, což platí stejně i o vztahu Němců a Čechů k Bohu a k sobě navzájem: „Všichni zhřešili“ (Římanům 3,23), a proto všichni potřebují Boží smilování.

Druhá Pavlova výpověď se týká našeho postoje k vytrpěnému bezpráví: Zločiny, ke kterým tenkrát došlo, my lidé už nemůžeme napravit. Miliónům zavražděných lidí už nemůžeme vrátit život. Také vyhnání se všemi nepřijemnostmi je snad věc uzavřená. Vše ale posoudí Spravedlnost. Každý člověk se musí před Bohem zodpovídat za své činy: proto žádá Pavel (Ř 12,26nn): „Nemstěte se sami bratři... Neboť v Písmu stojí: Má je pomsta, já odplatím, říká Pán... Nenech se tedy přemoci zlem, ale přemáhaj zlo dobrem!“

A kde se toto děje – a doufejme, že také skrze nás - tam působíme my lidé v Duchu Božím. Neboť Duch Boží, který sestoupil o Letnicích na apoštoly a lidí shromážděné kolem nich, je Duchem porozumění a smíření, který spojuje rozdělené, přemáhá nedostatek či naprostou absenci komunikace, odstraňuje to, co je tabu. V Jeruzalémě se o Letnicích shromáždilo mnoho lidí z různých zemí mluvících různými jazyky a ti všichni slyšeli mluvit apoštoly ve svém jazyce.

Veškerá činnost, která vede k opětnému spojení obou našich národů, jsou stopy působení Ducha svatého: I mezi nimi jsou jistě mnohé, které už určitým způsobem spolupůsobily při stavbě mostů a chtěl bych vás povzbudit, abyste v tom – v rámci svých možností – pokračovali. Myslím třeba na tajnou podporu české církve za komunistů, kterou poskytovali němečtí křesťané na opravy rozpadajících se kostelů, kaplí a hřbitovů. Já sám jsem směl například před lety znovu vysvětit spolu s plzeňským biskupem novobaroční kostel v Plesné (Fleissen) na Žatecku.

Myslím také na mnoho společných bohoslužeb a na poutě Čechů a Němců. Vyjadřují, že jsme všichni údy jednoho Těla Kristova a mezi sebou navzájem bratry a sestrami. A tak vzpomínám vděčně na setkání všech dřívějších i nynějších českých, polských a německých kněží budějovické diecéze, na které nás pozval tehdejší biskup Liška. Minulý rok jsem směl s několika českými biskupy slavit 325.výročí úcty ke Krvácející Madoně

CO NÁS SPOJUJE?

Žáci Základní umělecké školy měli v našem kostele krásný koncert. Nejen rodiče i my jsme všem dětem přáli, aby se jim jejich vystoupení podařilo. Hudba nás všechny spojuje – nejen muzikanty, zpěváky, učitele a posluchače - i na dálku a přes staletí - s těmi, kteří skladby složili, kteří vyrobili hudební nástroje, kteří postavili náš krásný kostel, s těmi, kteří jej uklízejí, s těmi, kteří pracují v elektrárně ..., abychom mohli při koncertu svítit, s lidmi pracujícími okolo benzinu, který jsme použili na přivezení dětí ...

Povícekrát jsem si všiml, že se na koncertu usmívají i ti, kteří se v kostele při bohoslužbách mračí. Jak to, že muzika a zpěv při bohoslužbách pro někoho oněměla? Není pro nás modlitbou? Setkáním s Bohem?

A co teprve sama blízkost Boží přízně, která vše převyšuje?

Kdysi jsem si myslel, že každý v kostele přejícně myslí na křtěné dítě, na snoubence při svatbě nebo na toho, koho pochováváme ještě víc než na koncertující děcko.

Chybí mi při bohoslužbách tanec. Ale možná by pak naše bohoslužby byly ještě trapnější. Co se to s námi stalo? Znáte na to odpověď? Rád bych ji objevil. Proč jsou katolické bohoslužby v našich krajích většinou tak smrtelně vážné?

Den před koncertem jsem procházel na Karlově náměstí v Praze výstavu k atentátu na R. Heydricha. Pod fotografiemi odbojářů a nacistů jsou texty popisující každého z nich. Na koncertě mi blesklo hlavou, kolik z padlých a popravených také muzika povznášela, hojila a probouzela naději a chuť do života ...

Ale i někteří nacisté rádi hráli a oceňovali krásu hudby ...

Děkujeme za koncert ZUŠ.

Děkujeme všem učitelům i našim učitelkám náboženství. /v

ve svém rodném městě Klatovy. Připomínám také partnerství mezi německými a českými školami a diecézemi.

Kde dochází k rozpolcení a zmatku, tam působí ďábel. Kde ale přispíváme k míru, ke smíření a k jednotě, tam pracujeme v síle Ducha svatého. Duch svatý totiž spojuje lidi různých rodů, stavů a národů v jednotu v jednom Těle Kristově. Za tento dar Ducha božího máme prosit. A tak bych chtěl v tomto smyslu zakončit posledními slovy svatodušní sekvence:

Bože, Duchu svatý;
„Daruj šťastný plamen svůj
věrným srdcím, pamatuj
na nás, k nimž ses naklonil.
Odved' ze cesty a chraň.
Veď' nás k ctinostem, nauč nás
dobrem naplňovat čas.
Uč nás, jak si zasloužit
šťastnou smrt. A dej nám žít
věčnou radost před Bohem . Amen

Universum 2/2012

12.července 1872 se narodil Emil Hácha

Jsem přesvědčen, že se málo lidí v našich dějinách vyrovná Emilu Háchovi co do lidské ušlechtilosti a ochoty k sebeobětování pro dobro národa a státu.

František Schwarzenberg, čs. diplomat, účastník protinacistického odboje

To, co si dovolil Hácha v listech Hitlerovi říci, netroufal si v Německu nikdo. Kdyby Gottwald nebo Zápotocký něco podobného napsali do Kremlu, jistě by na svých místech nezůstali ani hodinu.

ing. František Sátora, ředitel Škodových závodů, 1959

Výčet lidí zachráněných díky činnosti dr. Háchy by byl nepochybně delší než proslulý seznam židovských vězňů, zachráněných před smrtí zásluhou svitavského nacisty Oskara Schindlera, který vstoupil do povědomí milionů jako výjimečný kladný hrdina.

V. Machálek, 1998

Nikdo v parlamentě při jeho volbě prezidentem nehlasoval proti, všichni byli asi rádi, že se za ně slušný člověk obětoval. Ale kam se podělí tito poslanci a ty „statisice, které se radovaly ze zvolení Háchy“, když se v roce 1945 prováděla tzv. očista veřejného života?

V. Kadlec

Pro vlast je třeba podstoupit i ztrátu dobré pověsti.

Plutarchos, 1.stol. po Kr.

Českému historiku, doufám, bude kdy jenom příjemno, bude-li moci s klidným svědomím napsat: „To jsme tenkrát neudělali my, to na vlastní účet spáchal jenom nějaký Hácha.“

Emil Hácha, 25.4.1939

vybral Zdeněk Hübner

ŽENY

Jana Šilerová, biskupka

Asi vás zklamu. Nečekejte žádný historický exkurs o službě žen od novozákonního času dodnes: od role diakonické prvních křesťanek přes mariánské téma (mé oblíbené), ženské církevní řády, nedůstojné diskuse o rovnoprávnosti a rovnocennosti, spory o přirozený zákon a přirozené právo až po biskupský úřad s ženou. Zvolila jsem nenápadnější, ale důležitý úhel pohledu.

Název tohoto tématu ve mně evokuje jakýsi titul z novin: Žena předsedkyně senátu! Umíte si představit titul: Muž předsedou senátu? Nebo diskusi na téma, jaké procento mužů napíšeme na volební kandidátky politických stran? Nechci rozvažovat v rodině oddělování - ženy v církvi, muži v církvi. Společně, neodděleně a nevyděleně, ale se znalostí našich odlišných obdarování shůry. Úmyslně neříkám daností, ale darovaností. Danost je svazující předurčenost stroje. Da-

rovanost otevírá možnosti odpovědné svobody, k níž Bůh člověka stvořil ve dvou verzích.

Své odlišnosti bychom my, ženy a muži měli znát, respektovat, navzájem si jich vážit a nechat se jimi obohatit. Bohužel tomu tak zatím není.

Jsme jináci. Lišíme se fyziologicky i mentálně, v oblasti biologicko-neurologické stejně jako v rovině kulturně symbolické. Naše odlišnosti však k sobě nestojí hierarchicky ani konkurenčně. Nejsou jedny víc a druhé méně, nestojí proti sobě, nemají rozdělovat, ale v doplnění spolupracovat.

Děkuji své církvi, že to brzy pochopila i v oblasti dříve v církvi veskrze mužské - kultické, v kněžství... Právě v církvích tvoří ženy v kostelních lavicích většinu. V zástupcích kolem Ježíše byly především ženy, jim se vzkríšený Kristus zjevil jako první.

Máme shůry různá obdarování. Ženy jsou intuitivní, citové a duchovně důvěřivé, zatímco muži jsou racionální, logičtí a skeptičtí. Úmyslně nepoužívám druhý stupeň - citlivější, racionálnější... Už to by povyšovalo jedny nad druhé. Jsou stejně tak racionální ženy a citliví muži, jako hysteričtí muži a vyrovnané ženy. Naše odlišná obdarování do života lze jistě zjednodušit. Žena - pečovatelka, muž - vůdce smečky. Žena - „Kinder, Küche, Kirche“ - muž - vládce, dobyvatel, živitel. Žena - láska a služba, muž - moc a síla. Každé zjednodušující klíše je však zavádějící. Nebezpečně od sebe odděluje přirozený zákon a přirozené právo (s trochou nadsázky danost a darovanost).

Zhruba před sto lety získaly ženy volební právo (aspoň někde) a otevřely se jim vysoké školy (aspoň někde). Století už tedy vstupují ženy do světa mužů, teritoria vykolikovaného a nejméně dva tisíce let ovládaného muži. Vstupujeme do dříve „mužských věcí“ se vši svou ženskou odlišností. Oscar Wilde si kdysi posteskl: Proč nejsou ženy jako my? Právě tady pramení všechny ty rádobly humorné, ale v jádru nechutné a vzájemně se ponižující hospodské řeči mužů o ženách a naopak. Všichni je dobře známe. Smutně dokazují, jak málo toho o sobě navzájem víme a jaké neskutečné předsudky a hloupá mínění o sobě máme.

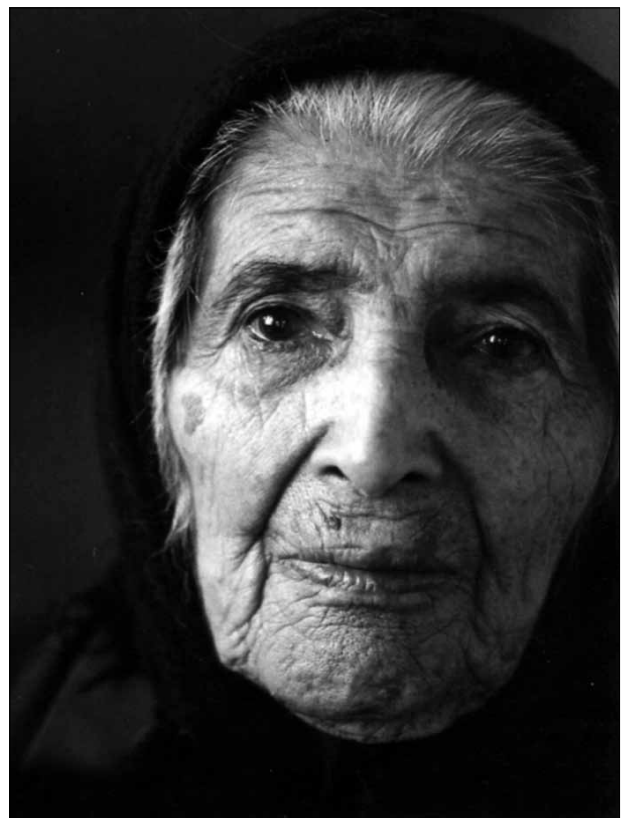
Sto let je málo na to poznat

se, neurážet se a respektovat. Sto let však stačilo k tomu, aby se ženy staly prezidentkami a vedly obrovské podniky a muži si brali rodičovskou dovolenou a pracovali třeba jako au pair. Dnes se už dokonce vlamujeme do dříve mužských a ženských prostorů práce a služby na díle světa. Nejde o žádnou výměnu rolí. Nehrajeme přece divadlo. Jde o společné nesení břemen. Každý, jak má darováno, a každý, jak umí. Navzájem se přece těmi darovanostmi obohacujeme ku společnému prospěchu.

Že k tomu všemu postrádáte Boží slovo? Vzpomeňte na pomazání v Betánii. Nejpůvodnější evangelista Marek píše o ženě, která olejem z nardu pomazala hlavu Pána Ježíše. Některým z přítomných mužů se to jevilo být lehkomyšlným utrácením peněz, které mohly sloužit chudým. Všichni přítomní určitě měli svého Mistra rádi a mysleli to dobře. Přesto každý jednal jinak. Ježíš Kristus jim pak vše laskavě vysvětluje. Po dvou tisících letech si s úžasem přečteme u C.G. Junga: Ženy jsou schopny velkých věcí z lásky k člověku, muži z lásky k věci.

Naše odlišnosti mějme na mysli, kdykoli si vzájemně vstupujeme do svých dříve jen mužských a jen ženských domén. Ale pozor! Mužské i ženské darovanosti, možnosti a způsoby nejsou předurčeností jen do určitých typů služby. Protože mají muži (ženy) takové vlastnosti, patří jim v církvi i ve světě jen takováto služba, nebo-li protože jsme každý jiný, pak nám každému přísluší i jiná služba.

Tenhle postoj pokládám ne-li za mylný, tedy za problematický. Mělo by tomu být přece

Foto: Standa Navrátil

naopak: přestože a právě proto, že jsme každý jiný, můžeme docela klidně a dobře ve stejné práci, službě a funkci (jenom jinak) pracovat. Právě v tom shledávám úžasně obohacování: Stejnou službu s různým obdarováním činit jinak.

Zatím, bohužel, muži stále chtějí a čekají, že ženy budou v jejich - kdysi výsostných teritoriích pracovat jejich - mužským způsobem. Že převezmou jejich mužský model myšlení, vidění, vedení, rozhodování. Proto nejsou ženy, bohužel v politice. Nemají čas lobovat s tvrdými lokty a do noci vysedávat na schůzích. Chybí jim totiž domácí servis nákupů, plenek a úklidu. A nadto - když žena jedná rozhodně a neústupně - řeknou, že je hysterická. Jedná-li tak muž, je zásadový. Ženy nejsou na vytváření vizí - byť by hravě dokázaly blouznivé sliby nenaplněné budoucnosti předložit. Simone de Beauvoir trefně vystihla, že „kuchyň naučila ženy trpělivosti“. Není snad trpělivost první z vlastností lásky? Ženy vědí, že velké věci se ve skutečnosti dosahují drobnými krůčky úmorně se opakující, stereotypní tiché služby, v jakési chardinovské spirále. Výjimky jistě potvrzují pravidlo, ale obecně platí, že ženy při své polyfunkčnosti dokážou vnímat věci v souvislostech, mají nižší spotřebu obdivu, výraznější citlivost pro vztahy, snaží se vždycky nalézt konsensus. Udržování rodinného krbu naučilo ženy věci života obětavě scelovat, dávat dohromady. Těchto vlastností a schopností by měli muži využít a nechat ženy sloužit v mužských doménách ženským způsobem. Kéž by to aspoň zkusili!

Samozřejmě i my ženy často chybně nutíme muže, aby v našich propachtovaných prostorech pracovali žensky, po našem: Když nás milují, tak nám přece mají nosit květiny, když vaří v kuchyni, nemá po nich zůstat hora špinavého nádobí, když jsou nemocní, ať neřukají a přemohou se jako my, ženské ... To, bohužel, nejde. C.G. Jung napsal: „U muže převažuje ve vnějším zaměření logika a věcnost, u ženy převažuje cit. Ale v duši se tento poměr obrací. Muž dovnitř cítí, žena však uvažuje. Proto muž snadněji propadá totálnímu zoufalství, kde žena je stále ještě schopna utěšovat a doufat ...“ Jak je užitečné tohle všechno o sobě navzájem vědět!

Kéž by už konečně i mužům byla položena otázka kladená zatím jen ženám: Jak se vám daří skloubit práci s péčí o rodinu? Pak třeba i v porozvodové péči o dítě bude mít na ně stejně plné právo jako žena-matka jaké muž-otec. Mužská otcovská autorita stejně jako jeho hravost je přece pro děti nenahraditelná.

Radujme se společně ze svých tak různorodých obdarování, respektujme je při vzájemném postupování v teritoriu života. Co takhle nechat ženy (slovy Seifertovými) „něhou zadýchávat svět“ nejen rodiny, ale i politiku a církev?

DOSTANOU ŠANCI I ŠVÉDSKÉ ŠANCE?

Je chvályhodné, že letos věnovala média tak zevrubnou pozornost tragédii Lidice a že v tom hrála tentokrát čestnou roli i Česká televize, prakticky ve všech svých formátech (od zpravodajství a publicistiky, odborných debat až po celovečerní film). Památka více než tři stovek obětí (a osmi desítek zplynovaných dětí) nesmí být – navzdory rozličným pokusům o její ideologické zneužití – nikdy ani bagatelizována, natož zapomenuta. Marně však pátrám v médiích (o projevech politiků, historiků a rozličných mediálních celebrit nemluvě) po stejně důkladné připomínce jiné, neméně barbarské tragédie, spáchané na bezbranných civilistech, ženách a dětech tentokrát rukama československých vojáků, a to už v době míru, šest neděl po skončení války v Evropě.

V noci z 18. na 19. června bylo v katastrofu obce Horní Moštěnice u Přerova vojáky a důstojníky Československého armádního sboru, vracejícího se z pražské přehlídky, vytaženo z vlaku 265 německy mluvících civilistů – tzv. karpatských Němců (z toho 120 žen a 74 dětí od jednoho do deseti let), byli odvezeni na místo zvané Švédské šance, a tam byli všichni, včetně nemluvnat, zastřeleni.

Na žádost Mezinárodního červeného kříže a dalších organizací stačily ještě před Únorem orgány činné v trestním řízení věc vyšetřit, mrtvolu exhumovat, zpopelnit a hromadně pohřbit na přerovském hřbitově. Dva ze tří masových vrahů, minimálně srovnatelných s K. H. Frankem, trestu unikli,

třetí velící důstojník, poručík Pazúr, sice odsouzen byl, ale za pár let dostal od Gottwalda milost (stal se později významným funkcionářem Svazu protifašistických bojovníků – to jsou paradoxy, pane Vaňku, co?) a do vězení pro změnu putoval ten, kdo jej před Únorem odsoudil – vojenský prokurátor Rašla.

Málokterá tragédie je tak pečlivě odborně zdokumentovaná jako tato. Přesto se obávám, že ze sta mých spoluobčanů, kteří vědí (naštěstí!), co byly Lidice, 99 z nich pojem Horní Moštěnice nebo Švédské šance nic neříká. Na místě masakru dodnes není, pokud vím, ani prostá pamětní deska se stručným vylíčením události. Za tuto část vygumované paměti mohou však i média, a to opět – tentokrát v záporném slova smyslu – v čele s ČT: mít v archivu hotový dokument masakru na Švédských šancích režisérky Hádkové a s výjimkou několika málo repríz ve větší nesledovatelných časech jej ve výroční den tragédie už deset let úspěšně tajit před diváky, to opravdu nemohu nazvat veřejnou službou.

Vladimír Just, LN 12.6. 2012

Foto: Standa Navrátil

KAPSÁŘ PETRA KOLÁŘE

Dostal se mi do rukou text Karla Čapka O amerikanismu, tedy Dopis vydavatelů deníku New York Sunday Times z roku 1926, a líbil se mi natolik, že alespoň o část textu bych se s vámi rád podělil: „Druhé heslo, jež nová Amerika vyvází do ubohé Evropy, je veliké slovo Úspěch. Začni jako liftboy a staň se ocelovým nebo bavlněným králem! Mysli každý den na to, abys to přivedl dál! Úspěch je cíl a smysl života! – Je opravdu povážlivé, jak toto heslo počíná demoralizovat Evropu. Tenhle starý díl světa má totiž jistou heroickou tradici: lidé tu žili a umírali pro víru nebo pro pravdu nebo pro jiné poněkud iracionální věci, ale nikoliv pro úspěch. Světci a hrdinové nejsou lidé, kteří to chtějí „přivést dál“; jsou některé činy a úkoly, kterým je nutno předem obětovat úspěch. Je jednou z předností Evropy, že Shakespeare neměl úspěch a nestal se například velkým rejdařem; nebo že Beethoven neměl úspěch a ne-

stal se největším výrobcem špatných bavlněných látek. Balzac se marně pokoušel stát se bohatým mužem; naštěstí pro svět neměl úspěch a nikdy nevyšel z dluhů. Ta pošetilá Evropa se dovedla starat o tisíce jiných věcí, než o úspěchy; tyto věci pak zůstaly, zatímco všechny úspěchy, co jich v dějinách bylo, vzal čert. Jak mnoho věcí by zůstalo nevykonáno, kdyby ti, kdo je vykonali, byli myšleli na úspěch!

Kdybychom soudili lidi podle jejich úspěchu, ukázalo by se, že devadesát lidí ze sta má v životě spíše smůlu než úspěch a že stěží jeden z tisíce by se odvážil říci, že se opravdu setkal s úspěchem. Evropská morálka, která činí tuto zkušenost už od dob krále Kroesa, ujišťuje nás od pradávna o jiných hodnotách života, než je úspěch; nemýlím-li se, mluví tu a tam o marnosti všech úspěchů a nabádá nás, abychom hledali hodnoty vyšší a trvalejší...“
Universum 2/12

NEJVĚTŠÍ RADOST?

rozhovor s MUDr. Vladimírem Kozou

VI. Koza zemřel 17.6.2012 v 58 letech. Byl primářem hematologické v plzeňské fakultní nemocnici. V roce 1991 provedl první transplantaci kostní dřeně v tuzemsku, do té doby lidé s leukemií umírali do čtyř let od diagnózy. Koza také založil registr dárců kostní dřeně, který patří mezi čtyři nejlepší na světě. Nyní se provádí kolem stovky transplantací ročně, celkem má toto centrum na kontě přes tisícovku zachráněných životů. I proto byl Vladimír Koza prezidentem Evropské společnosti pro transplantace kostní dřeně.

Co je v životě lékaře úspěch?

Jsou dvě odlišné věci: mít úspěch a být dobrým doktorem. Úspěch jsou ti uzdravení lidé a to, že umíte něco o pár milimetrů lépe než ostatní. Být dobrý doktor je těžší. Zprvte to musí být osobnost – ať na malé šumavské vesnici nebo v Motole. Je to člověk, u kterého nemocný už při příchodu cítí, že přišel někdo, komu může věřit. Aby toho lékař dosáhl, musí mít v sobě něco, co před nemocným sice nemůže dát najevo, ale musí to mít uvnitř: skromnost. Až sžíravou, boľavou sebekritiku a pokoru. Tato profese je totiž jedna z mála, která dává obrovskou moc nad lidmi. A to vše pod pláštíkem dobra. A to je velké nebezpečí.

Jak to myslíte?

Vidím třeba jít po chodbě osmadvacítiletého lékaře, z pokoje vystoupí osmašedesátiletý pán v županu a uctivě a pokorně se zeptá, jestli by už ho pan doktor mohl pustit domů, že už mu nic není. A tenhle mladý frajer odvětlí: Až zítra... Protože je to přece pro dobro pacienta, že. A nezeptá se, proč ten člověk spěchá domů, jestli tam nemá psa, který na něj čeká. Tak takového člověka bych já vyrazil. Je to totiž jen zdánlivá maličkost. Když v tom ten lékař žije desítky let a nikdo ho včas nesečne po ruce, začne si myslet, že je Pánbůh. Takových je u nás hodně.

I u lékařů tedy platí – čím větší osobnost, tím skromnější člověk?

Jistě. A ne že to končí tak, že se mezi sebou perou, kdo už bude PhDr., kdo bude v akademickém senátu, a podrážejí si vzájemně nohy.

Jenže když lékař bere práci tak, jak říkáte vy, po čase mu to musí „sežrat duši“, ne? Nedoplatí na to zdravím nebo rozpadem rodiny?

No, a to jsou ty krásné ztráty. Medicína je z poloviny věda, ale z poloviny umění. Doslava. To málokdo umí. Na to musíte mít určitý hudební sluch. Věda spočívá v tom, co se

naučíte, že když píchnete sedm miligramů cehoši, způsobí to toto. Ale pak máte konkrétního nemocného. A když zůstanu u své profese, tak každý z nich má leukemii. Ale jeden je po infarktu a je mu šedesát, druhá je jinak zdravá a ještě neměla děti. A z čísla diagnózy a čisté vědy se tady stává umění. Nemoc je ve středu jiná než v pátek. A hudební sluch dobrého lékaře je rozpoznat okamžik: TEĎ. Teď udělej tohle. Ne jindy, právě teď. A nevíte proč, ale ono to funguje.

Jste v situaci, kdy bilancujete. Litujete něčeho, co vám práce vzala? Soukromí, zdraví?

Do obého zasáhla. Ale to je logické, tady nejde o osm hodin pracovní doby někde u pásu. Dost jsem o tom teď přemýšlel. A myslím, že to vím. Nemám silný pocit, že kdybych život opakoval, že bych dělal něco výrazně jinak. Kupříkladu včera jsem zažil zvláštní věc. Udělali tu golfový turnaj a že prý naši nadaci něco věnují. Tak jsem tam jel. A viděl jsem společnost lidí vzdělaných, movitých, na terase stály ty vozíky s tyčkami, které do té krásné krajiny vůbec nepatřily, a za námi házel barman ve vzduchu koktejly. To byl na-

jednou tak jiný svět, že jsem si připadal jako ve Felliniho surrealistickém filmu. A tam jsem si upevnil názor, že bych nežil jinak. Ta skupina těch lidí neměla nic. Jen ten vozík s holemi. Jsou vzdělaní, dobře postavení, hrají to divadlo na velké kamarády, ale vnitřně je tam prázdno. Tak takhle bych nechtěl žít.

Ani ty peníze vás nikdy nelákaly?

Ale oni lékaři vůbec neberou tak málo, jak se tváří. Ve zdravotnictví se už berou velice slušné platy. Takže jsem si mezi nimi nepřipadal jako chudák. Taky bych si asi mohl koupit blbě hodinky za dvě stě tisíc. Ale co bych s nimi proboha dělal? Já bych se sydlil, umím si představit tolik jiné krásy, kolik se za to dá pořídít! Víte... byl jsem pozvaný tady ke študáckům na školu, kde dražili svoje obrazy. Co si budeme povídat, žádné velké umění.

Ale nešlo o obrazy, ta škola z té dražby rok žije a má na materiál. No, nechal jsem tam třicet tisíc za dva obrazy. A ten, co ten golfový turnaj vedl, skončil dražbu na tisícovce, že to bylo moc. Co dodat?

Nejen luxus, i moc je přitažlivá...

To vidím každoročně při setkání v Rusku se soudruhem Gorbačovem. Jezdím tam na pozvání díky funkcím v evropské společnosti pro transplantaci dřeně. Přinesl mi však jen zklamání. Je to figura, která si neuvědomuje ani dosah toho, co znamenala. Přijíždí se suitou bodygardů a policistů, po kterých je schopen šlapat, chová se jako panstvo. Ale když psal Putinovi kvůli vzniku transplantáčního centra, bylo to ponížené shrbení hřbetu před vrchností. Ta servilita! Prostě Gorbačov je pro mě další naprosto prázdná nádoba, kterou vynesla jen jedna historická vlna. Ta práce těch tisíců obyčejných lidí vzedmula tektonické desky a vynesla nahoru nepatrnou tříštičku, která se stala mocnou. Asi to jinak nemůže být. Ani u nás. Zdravá duše na sebe nemůže takovou odpovědnost vzít. To musí být svým způsobem psychopati.

Narážíte třeba na exhejtmana Ratha, který chodí po světě s pistolí?

Přesně. Mimo jiné. Svět přetvářejí miliony laskavostí, ne reformy

Před jedenadvaceti lety jste založil Národní registr dárců kostní dřeně jediným podpisem...

Dnes by to nešlo. Kvůli byrokracii, předpisům a hlídání kvality a bezpečnosti dat. Já nechápu, že když se parlamentní komise zeptá BIS, kdo udělal odposlech pana Béma a Janouška, tak to tato tajná služba dva měsíce nedokáže rozluštit. Jako obyčejný doktor od krvinek tomu naprosto nerozumím. V tom případě máme v našem registru lepší systém zabezpečení než mají v BIS. V našem systému, kde jsou citlivá data pacientů

a dárců, zůstane stopa po každém, kdo tam vstoupí, včetně toho, co tam dělal. Kdyby tam někdo vnikl zvenčí, tak to do deseti minut zjistíme.

Vidíte, a teď tady mají vzniknout registry pacientů, kam se soustředí tisíce intimních údajů o nemocech člověka, rodině, majetku... A přístup k nim bude mít na požádání prakticky kdo chce.

To nemůže dobře fungovat. Vaše soukromá data se jednou najdou plavat někde v potoce. Tak to je, protože to chce řídit stát.

Ministerstvo zdravotnictví tvrdí, že to nikdo nebude zneužívat...

Ale to jsou velmi citlivé informace! Já když si teď otevřu dokumentaci kteréhokoliv pacienta, tak jen z ní přesně čtu jeho život. Bezpečně vím, kdy měl osobní problémy,

kdy se rozvedl, kdy přišel o práci, jak mezi tím vším klíčkoval... Když si představím, že bych měl k takové databázi klíč, tak si zjistím o člověku všechno. Za pět minut.

No – je to součást nové reformy. Přesněji: dalšího z pokusů. Co na „zdravotní reformy“ říkáte? Vydáváme se správným směrem?

Víte, v životě si vždycky vybíráme mezi dvěma koncepty: mezi svobodou a opečováváním. A když si člověk přeje, aby nebyl zodpovědný a někdo jiný se o něj staral, tak za to opečovávání platí nesvobodou. Dokonce otroctvím. Že s vámi ti, kdo se o vás starají, manipulují. Vidí do všech těchto databází a vše si o vás přečtou. Oni nepracují pro vaše blaho, to je nesmysl. Neříkám to ve zlém, tak je homo sapiens založen.

Svoboda tedy znamená přijmout odpovědnost?

Ano. A to je těžké. Lehčí je trávit neděle v supermarketu a věřit, že Tomášové Julínkové nebo Leošové Hegerové se postarají. Já bych byl však opatrný na moudré hlavy, které vám z jedné kapsy peníze vytáhnou a do druhé prý vrátí. Všichni ti zajišťovatelé lepšího světa, hlasatelé lepších zítřků... to se hezky poslouchá, že se nebudu muset starat já, ale někdo musí udělat tu reformu, která všechno zařídí. Jenže tito starostové o veřejné blaho nemění svět. Svět mění lidé, kteří normálně pečou rohlíky. A ráno jde kolem krámu učitelka a koupí si ho, vejde do třídy v lepším rozmaru, a místo aby sjela Pepička, tak ho pochválí, jak si hezky zavázal tkaničky. Ty miliony drobných věcí, ty přetvářejí svět. Svět mění ti, kteří přijedou darovat kostní dřev, vrátí tím někomu do života a způsobí tím řetězec dalších lidských příběhů, umožní moři dětí, aby se narodily. To jsou věci, které svět drží pohromadě. Ne reformy.

Které „drobné radosti“ potěší vás? Kdy se vy cítíte šťastný?

To jsou vteřiny. Když potkám na chodbě slečnu s batůžkem, jela vlakem z Beskyd do Plzně a ptá se, kde je tady hematolog. A hrdě hlásí: Víte, já jsem dárkyně... Ona přijela kvůli někomu cizímu proto, aby se nechala rozpíchat, uspat, a rozbolavělá se vrací domů za „děkuju“. Jednou ročně děláme setkání dárců, a to je další chvíle, kdy se cítím šťastný. Vždycky tam seznámíme jednu dvojici dárců a jím zachráněného. Letos tam byla mladá slečna a rodina té dárkyně měla dvě děti ve stejném věku. Já jsem je představil, odešel do koutka a nemluvil, jen jsem se díval. Tam hraje život sám... Nechci být pyšný. Ale v takovou chvíli se tomu neubráním.

Na které příběhy nezapomenete?

Slečna Karlička. Bylo jí dvacet, krásná holka, dělala modelku a strašně se bála transplantace. Já jsem s ní strávil hodiny času, abych rozmotal ten její duševní zádrhel, proč to nechce, a vysvětlil jí, že nedělá dobře. Neřádko se mi to. Čtyři roky jsem se snažil. A až jí bylo tak zle, že pochopila, že jsem měl pravdu, a šla do toho. Dnes je zase tou krásnou holkou a každý rok mi v den výročí

transplantace přiveze kravatu. A tu já nosím na den setkání dárců.

U nás se před rokem 1989 transplantace neprováděly, v zahraničí ano. Vy jste tedy nemohl dát lidem žádnou naději... Jak jste to nesl?

Ani nemluvte. Ti lidé prostě uměli. Ty poslední si pamatuju všechny. To byli třeba dva mladí kluci, které pustili z vojny. Bez transplantace měli před sebou čtyři roky a umírání z toho trvalo půl roku. Co říkat zuboženému člověku, o němž víte, že mu nemáte jak pomoci? Jak se dnes máš, Zdenko? Nebo Vašek. Měl dva bratry, shodné dárců, nemusel zemřít. Tři dny předtím, než se tak stalo, mi daroval Bibli. Mám ji dodnes. Po něm byla Jana. A protože Vašek mě už rozhoupal definitivně, tak jsme se ve velmi primitivních podmínkách do transplantace pustili. A Jana v Rokycanech žije dodnes.

Co je pro vás největším zklamáním?

Mimo jiné? To, že titulem národní umělec se herci nechlubí, zato lékaři, kteří habilitovali v roce 1978 a podobně, mají své tituly před a za jménem hrdě vystavené. Jak pak mohla vzniknout nová intelektuální elita národa na takovém základě, když docent Grebeníček je docent Grebeníček? Já jsem nechtěl ten hřbet hrbít před režimem a nelituju, že jsem jen lékař a primář.

Pane doktore, jaké máte teď plány?

Předávám žezlo mladším. Medicína je hrozná, tu práci neumí nikdo opustit. Znám profesory, kteří už netrefí ani na svůj lékařský pokoj, moč neudrží, ale pořád těmi chodbami nemocnice bloudí, a to je hrozná. To je smutný pohled. Toho jsem se nechtěl dožít. Místo aby to lékař zabalil, koupil si starou rachotinu, přespal u Berounky a ráno šel do místní kapličky podívat se na výstavu obrazů... Vždyť kolik let, měsíců či dní člověku prozřetelost umožní, než přijde senilita? Lepší je se ctí odejít. A zkusit si ještě splnit své sny. Mým problémem není co dělat, ale co z těch plánů si vybrat jako prioritu.

Lenka Petrášová

Pěstovat vnitřní vhled

Co má pevné kořeny -
to nelze vytrhnout.

Co je pevně uchopeno -
to se nemůže vysmeknout.

Potomci přebírají dědictví od předků -
to vše se řetěží z pokolení na pokolení.

Budeš-li pěstovat Cnosti,
budeš vždy opravdový.

Budeš-li se věnovat rodině, sklidiš lásku
a dobré vztahy.

Budeš-li rozvíjet společenství -
bude jistě vzkvétat.

Budeš-li pracovat pro svou zemi,
ta bude prosperovat.

Budeš-li myslet na svět -

Tvá ctnost pronikne do všech jeho koutů...

Proto měř druhým – jako měříš sobě
své bližní miluj jako svou rodinu,
rozvíjej své společenství, ale
dopřej prostoru i ostatním.
Měj rád všechny země světa,
tak, jako miluješ svoji zemi...

Lao 'C, Tao te Ting

Za rabínem příběhne pro radu vyděšená matka, jejíž dítě má průjem.

„Modli se žalmy,“ nařídí rabín.

Žena ho poslechne a dítě se uzdraví.

Po nějaké době opět tluče na dveře:

„Rabi, můj syn má zácpu!“

„Modli se žalmy,“ poradí rabín.

„Jak to rabi? Já myslela, že žalmy stavějí!“

Foto: Lukáš Houdek

AKTUALITY

Výstava: Řeč krajky
28.6.-29.7. – orlický kostel každou neděli 9.45-11.45 hod.

Letní hudební festival pod hradem Žampach 14.7. od 14 hod.

Kaple sv. Jana Nepomuckého ve výtvarném umění

5.7.-12.08. - městské muzeum
po – pá 8-11.30 12.15-17 h.
so 9-11.30 12.15-17 h.
ne 13 -17 h.

Řemeslnická sobota
7.7. 10-18 h. - Nový Dvůr

Příměstský tábor 2012
9.7.-17.8. - Centrum pod střechem

Letohradské trhy
19.7. 12-18 h. - zámecká terasa

Letohrátky 2012
1.-3.8. - areál MŠ Taušlova

Noc na Karlštejně
4.8. ve 20 h. - tvrz Orlice
Vstupenky v předprodeji od 1.6. v Muzeu řemesel. 240 Kč křeslo, 200 Kč lavice nebo stání, 150 Kč děti (6-15 let), lavice nebo stání. Vstupenky od 1.8. na místě o 20 Kč vyšší.

Za angličtinou do kostela
Farní sbor Českobratrské církve evangelické v Letohradě ve spolupráci s First Presbyterian Church in Annapolis zvou na letní kurs angličtiny pro děti ve věku 8 - 13 let. Výuku povedou rodilí mluvčí z USA. Příspěvek na výukové materiály a občerstvení (svačina v kostele a oběd ve školní jídelně) činí 700 Kč na první dítě a 500 Kč na každé další dítě v rodině.
6.-10.8. v evangelickém kostele.

Koncert mladých umělců z Mongolska, USA, Švédska, Dánska, Norska, České republiky.
6.8. v 19.30 h. - obřadní síň zámku.
Vstupenky na místě.

Letohradské trhy
16.8. 12-18 h. - zámecká terasa

Arkády - výstava výtvarného umění architektura, malba, fotografie, grafika, sochařství, loutka.
17.8.-2.9. - v přízemí zámku, vstupné 20 Kč.
Při zahájení koncert: Vlastimil Třešňák - Band, Monika Načeva - Justin Lavash, Pavel Fajt - zámecká terasa.
Vstupné 160 Kč (předprodej vstupenek v IC)

Život Boží křtem přijali

10.6. František Neruda
Kateřina Augustová

Lásku, úctu a věrnost si slíbili

16.6. Pavel Strnad a Magdaléna Novotná

Poprvé u Stolu Páně

26 dětí přijalo toto pozvání. Děkujeme všem, kteří děti přivedli až k této blízkosti. Především rodičům, prarodičům a kmotrům. Také paní učitelce Janě Skalické, celý rok se dětem velice věnovala.

Jako snoubencům přejeme, aby jim jejich vztah vydržel na celý život, tak při křtu a dalších svátostech každému přejeme, aby natrvalo budoval svůj vztah s Bohem.

ZÁPIS Z FARNÍ RADY 20. června

Noc kostelů - v kostele letohradském se zdařila. Děkujeme všem, kteří se o to zasloužili. Náhrobky - na letohradském hřbitově je několik cenných náhrobků z převážně kněžských hrobů, které Město Letohrad navrhuje přemístit ke zvonici letohradského kostela. Farní rada souhlasí.

Prodej pozemku - Stavební bytové družstvo si v dobách svévolie postavilo administrativní budovu na farním pozemku. Delší dobu s družstvem jednáme. Pozemek pod budovou a část vedle budovy Družstvu prodáme.

Prodej pozemku - Pardubický kraj podal žádost o odkoupení části pozemku u orlického kostela, na kterém je vybudována silnice. FR souhlasí. Kupní cena je 6.400 Kč.

Dotace na opravy - Ministerstvo kultury posílá 700.000 Kč a Pardubický kraj přidává 110.000 Kč na opravu Kopečka. Pardubický kraj uvolnil 110.000 Kč na restaurování obrazů Křížové cesty.

Prázdninové tábory - skautů, příměstský a hasičský mají velkou hodnotu. Děti se učí soužití s druhými, obětavosti, ochotě a mnoha dovednostem. Děkujeme všem, kteří tábory vedou a zabezpečují.

FR všem přeje pěknou dovolenou a prázdniny.

Orlická tvrz - těšíme se na její otevření. Z ruiny se stal skvost. Opravený orlický kostel má důstojnou sousedku. Děkujeme těm, kteří ji zachránili. Tvrzi přejeme přízeň návštěvníků.

Kunčickou pouť - jako obvykle převážně připravují kunčičtí hasiči.

FR příště - se sejdě 5.9. v 19 h. na faře.

zapsala: Jana Štěpánová

ZPRÁVY Z CHARITY

CHARITA POMÁHÁ DOSLOUŽIT PACIENTŮM DOMA

Pan Ladislav Kubáček z Ústí n.O. zemřel ve věku 64 let. Do poslední chvíle se o něj starala jeho manželka, které byla nápomocna charitní služba domácí hospicové péče.

O zkušenosti s touto službou vypráví paní Věra Kubáčková:

Můžete nám říci něco o průběhu manželova onemocnění?

Loni v červnu ho začala hodně bolet záda. Dostal od lékaře léky, které mu ale nezabraly. Chodil na rehabilitaci, ale potom to bylo ještě horší. Ani rentgen plic a páteře nic neukázal. Na neurologii doporučili vyšetření CT, kde zjistili zhoubný nádor na plicích a metastázy v páteři. Pak to šlo celkem rychle. Po operaci páteře a zpevnění obratlů se stav zhoršoval a postupně přestával chodit. V září jsme ještě jezdili na ozařování, to ale nepomohlo. Začaly k nám také dojíždět sestřičky z Charity a třikrát týdně s ním cvičily. Manžel měl ohromnou vůli a snahu. Prvního listopadu úplně ochrnul na dolní polovinu těla. Pak se dostal do nemocnice, kde ležel přes měsíc. Už po týdnu mi ale sestra v nemocnici řekla, ať se rozmyslím, zda manžela po jeho propuštění z nemocnice dám do LDN nebo do hospice anebo se o něj budu starat doma. Hned mě také ujistila, že pokud si na to netroufám, není to žádná ostuda...

To pro vás asi muselo být těžké období - starosti, únava, vědomí konečnosti blízkého člověka...

Ano, byla to asi ta nejtěžší doba vůbec. Doslova rána z čistého nebe - manžel se z naprosto zdravý stal během dvou měsíců ležícím člověkem. Nejhorší bylo, když přestával chodit. Tehdy k nám ještě nechodily sestry z Charity. Byla jsem na všechno sama, nemohla jsem ho dostat na vozík, viděla jsem jeho bezmoc... Musela jsem se také rychle rozhodnout, co dál, a nebyla jsem na toto rozhodnutí vůbec připravená. Ošetřující praktický lékař mě zrazoval od toho, abych si manžela brala domů... I když mi dcera pomáhala, v tu chvíli je člověk na všechno sám - musí spoléhat hlavně na sebe, rozhodnutí své možnosti a síly. Laik bez jakékoliv předchozí zkušenosti s domácí péčí se v takové situaci rozhoduje velmi těžko. První, co mě napadlo, byly obavy, jak to zvládnu... Nebylo to jednoduché...

Jak se tedy stalo, že jste se nakonec rozhodla vzít si manžela domů?

Vrchní sestra charitní ošetrovatelské služby, paní Kaplanová, mě povzbudila a nabídla pomoc. Říkala mi, až budou manžela propuštěni z nemocnice, ať si ho vezmu domů, že jsou schopní se o něj postarat. Toto její ujištění jsem měla často na mysli, když jsem o všem přemýšlela, a to mi také pomohlo v konečném rozhodnutí vzít si manžela domů. Měla

Ublížit slovy je horší, než poškodit majetkově, neboť se týká osoby, zatímco druhé pouze majetku. Majetkové poškození lze napravit, ale slovní ublížení nikoliv.

rabínská moudrost

jsem s „charitkami“ pěkné zkušenosti, když k nám chodily s manželem cvičit. Rozhodla jsem se tedy, že to zkusím, a kdybych to nezládla, budu hledat jiné řešení.

Jak jste se vyrovnala s pochybnostmi, které takové rozhodnutí provázejí?

Tyto obavy pramení většinou z nevědomosti. O službě Charity se moc neřeká a neví. Ideální by bylo, kdyby lékař v nemocnici nabídl možné varianty včetně toho, ať si člověk zajde na Charitu, tam zjistí, o jakého pacienta se mohou postarat, a pak ať se člověk rozhodne... Já jsem také dopředu nevěděla, co všechno jsou sestřičky z Charity schopné dělat. Manžel měl třeba zavedenou cévku. Při jeho propouštění z nemocnice mi bylo řečeno, že bude muset jednou měsíčně do nemocnice, kde mu cévku vymění. Byla jsem velmi mile překvapena odborností sestřiček z Charity – i cévkování zvládaly samy a ušetřily manžela strastiplných cest, které by jen zhoršovaly jeho zdravotní stav. Přístupovaly k manželovi velmi citlivě. Např. mytí prováděly většinou na posteli, ale když chtěl manžel osprchovat, přijely dvě a na toaletním křesle ho zavezly do koupelny, kde ho rychle osprchovaly, aby nemusel dlouho sedět. Dále jsme si půjčili od Charity polohovací postel a invalidní vozík, to je také velká výhoda.

Jaký manželovo onemocnění pokračovalo?

7. prosince pustili manžela z nemocnice domů. Pořád se držel a připadalo mi, že se ten zhoubný vývoj zastavil. Byl sice ochrnutý na dolní polovinu těla, ale horní polovinou těla nám pomáhal, jak se dalo. Každé 2 hodiny jsem ho musela otáčet, protože měl jednu nezhojenou proleženinu. Byl to velký bojovník. Ani jednou jsem neslyšela, že by se litoval. A vždycky se moc těšil, až přijdou sestřičky z Charity. Bylo to pro něj i pro mě vítané rozptýlení a samozřejmě jejich péče byla vynikající. Stejně tak mám moc pěkné zkušenosti s MUDr. Stieberovou z Centra bolesti, která manželovi do posledka pomáhala a jevila opravdový zájem. Sestřičky k nám chodily třikrát denně. Mohla jsem jim zavolat v kteroukoliv dobu a radily mi se vším, co jsem potřebovala. Konzultovaly zdravotní stav s lékařem, přivezly léky, staraly se. Byly pro mě oporou a jistotou. Ke konci se manželovi špatně dýchalo a sám mi řekl, ať zavolám sestřičky. V pátek přivezly kyslík, ještě v sobotu s námi manžel komunikoval, a v neděli 15. dubna zemřel...

Máte za sebou zkušenost s odchodem blízkého člověka. Můžete k tomu něco říci?

Kdo to nezažil, těžko si to umí představit... Manžel byl rád, že mohl být doma a já zase, že jsem mu mohla doma dosloužit. Celá rodina se s ním mohla rozloučit, a to nás stmelilo. Jsem vděčná všem sestřičkám, které k nám chodily. Služba domácí hospicové péče má velký smysl... /M

Kontakt na vrchní sestru ošetrovatelské služby Petru Kaplanovou: tel. 731 402 340, e-mail: kaplanova.petra@orlicko.cz

NABÍDKA SPECIÁLNÍCH POMŮCEK

Oblastní charita Ústí nad Orlicí nabízí k zapůjčení speciální pomůcky pro handicapované občany, které jim umožňují a usnadňují pohyb v přírodě. Jedná se o elektrický skútr, tandemové kolo, tandemovou tříkolku, kolo se sedačkou pro handicapovaného a odlehčené invalidní vozíky.

Pomůcky pořídila Oblastní charita díky partnerství v projektu „Orlické hory pro všechny“, který je výsledkem spolupráce místních akčních skupin MAS ORLICKO, MAS NAD ORLICÍ a MAS POHODA venkova.

Všechny výše uvedené pomůcky je možné si zapůjčit v Regionální půjčovně kompenzačních pomůcek v Letohradě, Na Kopečku 356, tel. 731 598 830 nebo 465 620 249, e-mail: pujcovna.let@orlicko.cz

Blíží informace o pomůčkách naleznete na www.uo.charita.cz

BABIČKO A DĚDO, CO VŠECHNO UMÍTE

Oblastní charita připravuje na říjen výstavu rukodělných výrobků seniorů. Část výstavy bude putovní, ale bude zde prostor i pro výrobky místních občanů. Máte-li doma takové výrobky, které byste chtěli ukázat i ostatním, rádi si je zapůjčíme a vystavíme. Můžeme se jednat jak o ruční práce, tak i výsledky vašich zájmů, zavařování, pletení košíků atd. Zájemci se mohou hlásit na středisku Charity v Letohradě, Iva Marková, tel. 465 620 249.

NÁŠ ROZHOVOR

„Ať nosíte tento oděv s takovou radostí, s jakou jsme ho darovali...“

Rozhovor s panem Josefem Řezníčkem (*1930) z Rychnova nad Kněžnou, o jeho otci, který byl v letech 1945-48 ředitelem královéhradecké Charity.

Jak se vaši rodiče dostali do Hradce Králové?

Můj otec, Josef Řezníček (1903-1983), přijel do Hradce Králové z Olomouce v r. 1928. Byla to doba krize a on zde dostal zaměstnání. V Olomouci začal studovat gymnázium, které kvůli válce nedokončil. Vyučil se zámečnickem, uměl psát na stroji a měl všeobecný rozhled. V Hradci Králové dostal místo zřízence u nově založené pobočky Moravské banky, takže obstarával různé pochůzky na soud,

ke klientům banky, na poštu, kopíroval doklady apod. V r. 1929 se tatínek oženil, maminka pocházela také z Olomouce. A pak jsme se narodili my tři: Já v r. 1930, bratr Jan v r. 1932 a Petr v r. 1938. Pamatuji se, že jsme za tatínkem občas do práce chodívali. Když už pání úředníci odešli a jeho pracovní doba se chýlila ke konci, přišli jsme s maminkou a bratrem za ním. Prohlíželi jsme si kanceláře, houpali jsme se panu řediteli na kožených křeslech a jinak jsme se bavili. To byl tak rok 1937.

Jak se tatínek dostal ke spolupráci s Charitou?

Když přijel v tom roce 1928 nočním vlakem do Hradce, ocitl se brzo ráno v místě, kde nikdy nebyl a nikoho neznal. Šel tedy na náměstí do kostela na mši. Po jejím skončení se rozhlížel kolem sebe a přišla k němu paní, která dělala služku v domácnosti dr. Jana Soboty. Dr. Sobotka byl kněz, profesor semináře, doktor teologie a také senátor. Nabídl tatínkovi ubytování ve svém domě, kde v přízemí sám bydlel. Vztahy mezi nimi byly postupně velmi dobré a vyústily v tatínkovu pomoc s administrativou tehdejší charity.

V tomto domě jsme bydleli až do r. 1948, v průběhu času byl spojen se sousedním domem, kde byl Svatojánský ústav pro hluchoněmé dívky. Šily se zde paramenta a byl to velmi dobře řízený ústav sestrami Nejsvětější svátosti. Život vedle nich byl moc pěkný. Třeba na Mikuláše jedna z těch dívek dělala čerta, jiná anděla, tatínek dělal Mikuláše... Sestřičky nám zase občas přinesly něco ze své kuchyně, což pro nás bylo ve válečné době vítaným přínosem.

Do jakého období spadají začátky královéhradecké Charity a jak byla organizovaná?

Činnost zdejší Charity s diecézní působností začala rokem 1923. Žádné ředitelství ale nebylo. Všechno se dělalo doma na stole u dr. Soboty, který byl tehdy v čele Charity, a samozřejmě s pomocí dalších lidí. Charita byla více navázaná na farnosti a faráře. Kněží vedli ve farnostech místní skupiny Charity a pomáhala jim řada dobrovolníků. Vztah charity a církve byl velmi těsný. Nebyla taková institucionalizace jako dnes, ale fungovalo to dobře, protože lidé měli zájem, znali se mezi sebou a pomáhali si...

Na Charitu bylo také napojeno dost lidí v lepším postavení, kteří jí pomáhali profesně nebo finančně. Jedním z významných členů vedení Charity v HK byl např. advokát dr. Polák, který poskytoval Charitě nejruznější právní pomoc. Nebo v době, kdy Charita neměla auto, jezdil pro ni svým autem atd. Fungovalo také mecenášství - byly případy, kdy lidé v poslední vůli věnovali část svého majetku

právě Charitě nebo farnostem.

Jakou činnost prvorepubliková Charita vyvíjela?

Za dr. Sobotou chodilo hodně lidí prosit o nějakou pomoc, a byly to různé případy jak z Hradce Králové, tak z diecéze. Významnou činností byla pomoc různým ústavům v diecézi, které vedly vesměs řádové sestry. Pamatuji si, že jsem asi dvakrát byl s tatínkem v sirotčinci v Kostelci n.Orl. nebo v ústavu pro staré lidi v Novém Městě nad Metují.

V době války byla Charita zrušená?

Za války byla činnost Charity, jakož i ostatních spolků, zrušená. Přesto se podařilo neoficiálně něco dělat, např. organizovat ozdravné pobyty dětí. Ve farnosti se domluvilo, že některý sedlák vezme na statek pár dětí, které tam stráví část prázdnin. Výživa ve městech byla nedostatečná, všechno bylo na přiděl. My jsme si brávali do školy k jídlu třeba jen kousek chleba a dvě kostky cukru. Tyto pobyty na venkově dětem prospívaly. Pamatuji, že během války se uskutečnil takový pobyt třeba na Sázavě v Lučici, tam byl p. farář Černý. A zde bydlelo u různých farníků asi 6 dětí z Hradce Králové, které potřebovaly zesílit. Žili jsme na venkově, měli jsme dobrou stravu, pomáhali jsme při různých pracích.

Jiný příklad: ve Žďárce u Polné žily dvě sestry Klimentovy, které tam založily s dalšími asi čtyřmi ženami třetí řád sv. Františka a dělaly tzv. laický apoštolát. Jejich oblečením byly hnědé pláště a závoj na hlavě. Tyto dvě sestry zřídily na svém statku, který zdědily po rodičích, ústav pro staré lidi. Přistavěly k němu budovu, ve které byly pokoje, měly tam i kapli. Sestry se zde staraly o staré lidi - kdo z nich ještě mohl, nějakým způsobem pomáhal, ostatní byli ošetřováni. Měli tam i kněze, byl to snad jejich příbuzný... A tam - i za války a v těžkých podmínkách - ten ústav takto fungoval. I sem se podařilo několik dětí umístit. Byl jsem tam také, protože jsem měl potíže s dýcháním. Ráno jsme ministrovali v kapli a pak jsme museli pomáhat v hospodářství, což nám ovšem neškodilo. Rodiče byli rádi, že je o nás postaráno a že prospíváme...

To mi připomíná vyprávění mé kamarádky o době heydrichiády, kterou prožívala velmi emotivně, když otevřená nákladní auta denně svázela české lidi, její sousedy a známé, k popravám bez soudu. Přes tu hrůzu ale pro ni konkrétně to byly také krásné roky osobního štěstí po boku svého milého. Jinak řečeno: i v těžké době vždycky něco funguje, dají se najít prameny lidskosti a krásy... Jedním z takových pramenů byla i poválečná pomoc z USA. Povězte něco o tom...

Po skončení války v r. 1945 začala Diecézní charita pracovat jako organizace a můj tatí-

nek byl pověřen funkcí ředitele. V té době přišla hmotná pomoc od výboru amerických katolíků, kteří shromažďovali oblečení, trvanlivé potraviny a jiný materiál. Byla to pomoc nanejvýš potřebná. Lidé se vraceli z koncentráků, mnozí neměli vůbec nic, a stát na všechno nestačil. Vzpomínám, jak jsme z došlé zásilky otevřeli konzervu a nevěděli, co s tím - byl to nějaký puding, který jsme neznali. Aby Charita měla možnost přerozdělení materiálu, zřídila sklad a dobrovolnice z farnosti (byly to často vážené dámy) to třídily. Pomáhala tam i maminka. Pamatuji si dodnes, že někdy jsme v kapsách nacházeli lístečky, které tam dárci vložili. Na jednom bylo napsáno: „*At' nosíte tento oděv s takovou radostí, s jakou jsem ho já darovala*“ a podpis. Lidé v USA si byli vědomí, co se u nás odehrálo, a dávali nám ty věci od srdce. Když se blížily první vánoce, Charita uspořádala v HK ve starém Adalbertinu bazar. Tehdy mě tatínek požádal, abych namaloval poutač na tento bazar. To byla pro mě výzva! Přemýšlel jsem, jak to vyjádřit a nakonec jsem namaloval parník s kouřícími komíny, na jedné straně mořských vln bylo napsáno USA, na druhé ČSR, a byl jsem na to hrdý. Tato pomoc Američanů měla v Praze svého důvěrníka, který vše koordinoval, a který se zúčastnil i tohoto bazaru.

Po válce Charita také organizovala několik letních táborů pro děti. Jak byly děti vybírány a kde všude byly?

Hned první prázdniny po válce v r. 1945 tati-

nek dneš Charita léčebnu roztroušené sklerózy. Tehdy tam byly řádové sestry a v době tohoto tábora tam ještě pomáhaly německé ženy, které čekaly na odsun. Další tábor byl v Broumově na Janovičkách. Zde byl rozhodujícím spolupracovníkem policista - věřící člověk, který pomáhal Charitě. Tábory byly také na Pecce - tam např. v dalším roce dělali vedoucí skupinek bohoslovci. Jeden tábor byl i v Kyšperku, v Hostinném - bývalo to často v budovách, které opustili Němci (např. školy). Na některé z těchto táborů byly použity kovové armádní postele, které jsme dostali opět z USA. A pamatuji, že jsme je vezli z Prahy autem na dřevoplyn a v kopcích jsme měli velké problémy...

Jaký byl poválečný vývoj Charity?

Po válce se organizace Charity změnila a dostala řízený řád. Tatínek byl ředitelem, měl dvě administrativní síly a samozřejmě řadu dobrovolníků. V r. 1947 koupila Charita osobní auto - novou Tatra, tatínek byl pro ni s maminkou přímo v Kopřivnici. V tomto roce začala také vcházet do praxe myšlenka domácí ošetrovatelské služby. V Hradci bylo středisko, kde pracovaly tři sestry z kláštera v Rajhradu, které chodily po hradeckých domácnostech a staraly se o nemocné. V této době fungovalo kolem 160 místních farních skupin Charity. Činnost se začala hodně rozvíjet, ale s rokem 1948 přišel její definitivní konec. Snad první věc, kterou komunisti sebrali, bylo právě auto. Tatínek byl několikrát u výslechu na StB. Byly to vždy okamžiky

hrůzy - někam ho odvezli, vyslýchali, nevěděli jsme, jestli se vrátí. Ale naštěstí ho nezavřeli. Dělal pak účetního ve dřevařském podniku.

Zažil jste dobu nacismu i komunismu. Jak jste obě tyto ideologie vnímal? Mohl byste je nějak srovnat nebo charakterizovat?

Ještě než válka začala, poslouchali jsme doma z rádia některé Hitlerovy projevy. I když jsem jim nerozuměl, jeho řvaní nahánělo strach. V květnu 1938 byla mobilizace a tatínek musel nastoupit do vojenské služby do Olomouce. Přípravovali jsme se na válku - se vším všudy. Pamatuji, že i když byl květen,

maminka na nás nabalila zimní kabáty, nevěděli jsme, co s námi dále bude. V rodině jsme měli dvě plynové masky. Maminka je dala mně a bratrovi. Pověsili jsme si je přes rameno a takhle vybaveni jsme jeli do Olomouce k prarodičům. Pamatuji hrozný zmatek na dráze...

První den okupace, 15.3.39, v Hradci padal sníh. Němečtí vojáci přijeli ráno zmrzlí na motorkách a autech. Víím, jak jim to na vyboulených ulicích klouzalo stranou dolů k chodníku. První co bylo, že na stromy vyvěsili cedule „*Rechts fahren!*“ A od té doby u nás jezdíme vpravo. Obsadili kasárna, naše

Foto: Petr Hejsman

nek za Charitu organizoval letní tábory, hlavně pro děti z Hradce, aby se aspoň některé dostaly na vzduch. Tábory měly svůj program, výlety apod. Mně bylo 15 let, pomáhal jsem tatínkovi s organizací a několika jsem se i zúčastnil. Děti nebyly vybírány nějak cíleně, ale většinou to byly děti z věřících rodin, protože Charita byla spjata s farnostmi. Dříve totiž lidé více žili svým zaměřením. Když byl někdo sociálně demokrat a byla tu Dělnická tělovýchovná jednota, posílali své děti cvičit tam. Katolíci zase chodili do Orla a účastnili se akcí jim pořádaných. Jeden z prvních táborů Charity byl v Žirči, v objektu, kde má

NĚKDO VSTÁVÁ, ABY MI PŘIPRAVIL JÍDLO

armáda byla rozpuštěna. Na ulicích se objevily jejich nákladní vozy s vleky, to jsme nikdy neviděli - zakládala se tady válečná výroba. Začali jsme se ve školách učit německy. Všichni jsme cítili odpor k Němcům, bylo na nás pácháno násilí. Když Gestapo začalo zatýkat, měli jsme strach, nikdo nevěděl dne ani hodiny, pro každého mohli přijít. Našeho známého kněze Františka Vlka, jezuita a superiora u sv. Ignáce v Praze Gestapo sebralo přímo v kostele a zemřel ve vězení na Pankráci. To vše jsme silně prožívali, byli to naši nejbližší známí. Němci likvidovali hlavně osobnosti, které působily na druhé lidi...

Maminka tehdy potřebovala koupit nové povlečení na postele. O povlečení se muselo žádat a než nám povolení dali, přišla nám do bytu dělat kontrolu německá policie, jestli máme na povlečení nárok. Bylo to nepříjemné... Vyhlášky o popravách, heydrichiáda - to všechno jsem velmi emotivně prožíval. I když mládí to vše bere lehčeji - rodiče museli mít daleko větší starosti. Když ve válce začaly nálety spojenců, měli jsme také strach - viděli jsme nedaleké hořící Pardubice... Blížící se konec války byl tristní. Nejdřív ze Slezska utíkali němečtí civilisté před Rusy - v zimě, s vozy a dobytkem. Za nimi šli zubožení ruští zajatci. A po osvobození zase němečtí zajatci. Viděl jsem na vlastní oči, jak jednomu udělali Rusové na ulici prohlídku: musel se vyzout a zjistili, že má v botě pár nábojů, tak ho na místě zastřelili. Chvilí jsme si mysleli, že už bude dobře, ale to trvalo jen do r. 1948. V r. 1950 Veřejná bezpečnost a Lidové milice přepadly kláštery. Večer byla ještě pobožnost a ráno už byl kostel zavřený a obcházela okolo stráž Lidové milice. Jestli jsme válku prožívali jako obrovský nátlak, nebezpečí a obavy o život ze strany Němců, bylo to v 50. letech o to smutnější, že jsme totéž zažívali od našich lidí...

Kdybyste měl Charitu do r. 1948 shrnout do jedné věty, jaká by to byla?

Jak už jsem řekl: byla napojena na život farností, byla založena na spolupráci s řadou dobrovolníků, kteří ji podporovali profesně, dary nebo prací, a také na podpoře mecenášů. Jednou větou: záleželo vždy na lidech, a tehdy jich bylo dost ochotných...

Jak jste byl po r. 1989 s Charitou spojen Vy sám?

V r. 1992 vznikla Diecézní charita Hradec Králové, v jejímž čele stál dr. Petr Šeba. Díky své činnosti vysokoškolského profesora a četným kontaktům v Německu navázal styk s německými Charitami, které nám v této době nabídly pomoc. Jedním z prvních projektů novodobé Charity byl Stacionář pro děti a mládež s mentálním postižením v Rychnově nad Kněžnou. Dr. Šeba už tehdy razil zásadu, že Diecézní charita nebude jednotlivé objekty přímo spravovat, ale že je potřeba pro tento účel založit farní charity. Ty tehdy vznikaly v řadě míst a také v Rychnově. Jejím důležitým členem se znalostí sociální problematiky byl František Vogl. Já jsem nastoupil do - zpočátku neplacené - funkce ředitele,

Ne každý žije v rodině, která mu dokáže poskytnout obyčejnou svačinu. Přesto se v Izraeli najdou nadšenci, kteří dobrovolně a bezplatně pomáhají druhým.

Svačiny pro děti z chudých a neuspořádaných rodin připravují mladí dobrovolníci, ale i mámy od rodin. Místo pohodlného vstávání mají nařízeného budíka třeba už na pátou.

Některí z nich jsou studenti, mladíci před vojnu, jiní už chodí do zaměstnání.

Odhaduje se, že pod hranicí chudoby žije v Izraeli nejméně čtvrtina dětí. Charity a dobrovolníci jim často pomáhají více než vláda. Zara, která má zdejší dobrovolníky na starosti, říká: „Začali jsme s přípravou svačin pro chudé děti před šesti lety, bylo to 348 sendvičů. Dnes jich dobrovolníci po celé zemi denně chystají sedm a půl tisíce!“

Tady ve městě Ra'anana se podobně jako Zara, Judy nebo Karen každý školní den schází několik dobrovolnic. Všechny pracují v rámci organizace Leket. Ta zajišťuje jídlo pro chudé třeba i tím, že pomocí dobrovolníků sváží zbylé porce z restaurací nebo bezplatně sklízí stovky tun zeleniny, kterou by zemědělci nechali na polích.

Ředitel jisté školy mi dokonce povolil promluvit s jedním klukem, který už na svačinu netrpělivě čeká. Nesmím znát jeho jméno, ani ho fotografovat, anonymita je důležitou součástí projektu.

„Jsem rád, že nám dobrovolníci ty obložené housky nosí úplně diskrétně. Vždycky si o přestávce někam nenápadně dojdu a pak se vrátím do třídy. Nikdo se mi tak nemůže posmívat, že jsem z chudé rodiny.“

Břetislav Tureček

DVĚ HODINY TÝDNĚ

- věnují dobrovolníci pod hlavičkou organizace „Člověk v tísni“ doučování dětí, které potřebují ve škole podat pomocnou ruku.

Malá Natálka měla ještě před časem problémy nejen s násobkou, ale i se sčítáním. Jednu dobu to dokonce vypadalo, že by mohla mít na vysvědčení pětku z matematiky. Od té doby, co Natálku doučuje dobrovolnice Lucka Bauerová, se ale situace rapidně zlepšila.

Lucka je jednou z dobrovolnic, které se zapojují do projektu Daruj dvě hodiny týdně, kte-

rý spadá pod organizaci Člověk v tísni. Jak projekt funguje v praxi mi vysvětlil koordinátor dobrovolníků Matouš Bořkovec. „Dobrovolníci u nás doučují děti dvě hodiny týdně a chodí většinou přímo do rodin. Jedná se o děti, které jsou znevýhodněné tím, že jejich rodiče se s nimi z různých důvodů nemohou učit. Tyhle děti pak už mohou mít třeba ve třetí třídě na vysvědčení čtyřky a mohou pak být přeřazeny na praktickou školu. Tomu se náš doučovací program snaží předcházet.“

Ivana Veselková

kde jsem setrval do r. 2003. Z Německa nám v této době přišla významná pomoc v podobě finanční i materiální - dostávali jsme třeba jednorázové pleny na inkontinenci, které tady nebyly ještě k dostání. V Rychnově vzniklo také rehabilitační středisko pro tělesně postižené děti nebo prodejna obnošeného šatstva,

kteří jsme dostávali z Německa. Od počátku se dařilo také Tříkrálové sbírce, z jejíhož výtežku jsme pomáhali konkrétním potřebným lidem, které nám doporučili starostové okolních obcí...

Děkujeme za rozhovor.

/M

SESTRY

To už patří k jakési mužské prestiži, mluvit o ženských tak trochu spatra; není to zlá vůle jako spíš vědomí fyzické převahy. Ono to většinou tak vypadá, jako že ženy potřebují naší ochrany; ale jsou chvíle, a dokonce těžké chvíle, kdy shledáváme, že potřebujeme jejich ochrany.

Velká převaha ženy je především v tom, že je matkou; za druhé v tom, že je sestrou: totiž milosrdnou sestrou. Muž dovede být muži bratrem v církvi nebo v boji; ale zřídka dovede být bratrem nemocného. Dovedl by ho léčit nebo aspoň povyrazet; ale neumí ho tiše a jemně doprovázet tou cestou bolesti, aby nebyl sám. Je hrubě aktivní; neumí tak dobře svou činnost rozložit v droboučké a trpělivé skutky. Viděl jsem při práci lékaře, rychlé a odhodlané jako při útoku; viděl jsem sestřičky při jejich tichém bdění; a já nedovedu říci, kdo z nich byl krásnější.

Viděl jsem dva typy: jedna, dosud trochu novicka té samaritánské řehole, drobná a plachá; seděla u hlav lože po celé hodiny, po celé

nocí a neodvrátila oči od tváře nemocného. Nevím, nač myslela, ale jistě na nic těžkého a smutného, neboť její tvář byla jasná a klidná, a oči nemocného se vždy potěšily, když procitly ze spánku, který už neměl konce. Nic se nedělo v té přidušené světnici; bylo slyšet jen pravidelný dech nemocného a pravidelný krok vteřin; ale ty tiché zvuky plynuly na něčem ještě tišším, na pokojném bdění malé a růžové diakonistky, která ani nečetla, ani se nedomodlila, ani nešila, ale jen se světle dívala na tvář spícího. Podobala se hořící lampě, která nezabliká a nehnutě, tiše zatlačuje tmu, jež se na nás řítí. A tu nemocný otevřel oči a upokojil se, neboť viděl nad sebou svítit to jasné lidské světélko.

Druhá byla starý veterán samaritánské služby, těžká a tlustá, poloosleplá třiatřiceti lety bdění; seděla nakloněna nad nemocným, s rukou na jeho pulsu, a naslouchala, číhala na každý šelest se zkušenou a bezpečnou pozorností starého ohaře; nic jí neušlo, žádné zachvění dechu, žádný pokus vysílené ruky o pohyb; ještě než nemocný nadzvedl ruku, byla tu se svými silnými, jistými, a přece tak lehkými

rukama a pomohla mu vykonat pohyb nebo uložit ruku pohodlněji. A těmi zkušenými dlaněmi provázela celý ten poslední zápas; pomáhala ruce ještě se bránit, hrudníku dýchat, hlavě spočívat; a dosloužila hasnoucímu tělu do posledního zatřetí dechu. Pak si utřela oči a byla pohotově umýt a urovnat tělo mrtvého.

Věřím tedy, že to tak nějak bylo: že milosrdný Samaritán, našed zbitého, očistil vínem rány jeho, a roztrhnuv své roucho, je ovázal; že naložil raněného na svého soumara, a podíraje bezvládné tělo, dovezl je do svého stanu. Ale pak – a to ten Starý zákon zapomněl poznamenat –, pak přišla tiše žena Samaritánka a sedla si u lože pacientova; pak bděla po celou noc jako pokojně svítící kahan, nadzvedala hlavu chorého a ovlažovala jeho rty. To nestojí v Písmě, ale jistě to tak bylo; a byly to předlouhé hodiny, raněný sténal a žena Samaritánka bděla u jeho lože, aniž o tom psalo Písmo a aniž se levitě i milosrdní Samaritáni starali o její tiché dílo.

Karel Čapek, 1929

JEDNY STOPY V PÍSKU

Vymřou lidé s Downovým syndromem jako dinosaury? Aby byl kluk zdravý jako řípa, vysoký, chytrý a pokud možno s hudebním sluchem. Tahle tajná přání měli rodiče v očekávání potomka odjakživa, až současná věda ale vážně uvažuje o tom, že by je mohla naplnit. Genetické testování, které dokáže odhalit vrozené dispozice k různým onemocněním (v divočejších úvahách pak i intelektuální či umělecké vlohy), je nyní technicky představitelné a není pochyb, že smělým fantasiím bude brzy v rozletu bránit jen zákonná hranice, nikoli praktické překážky. I proto je dnes debata o etických aspektech prenatalní diagnostiky tak vášnivá a plná nelehkých otázek. Jak daleko vlastně můžeme zajít? Má člověk právo o svých předurčenostech vědět, měnit je, případně si podle nich „vybírat“ vlastního potomka? Nebo je správné ponechat životu jeho přirozenou nevyzpytatelnost?

Tahle „hra na Boha“, jak inženýrské zásahy do lidského zrození rádi nazývají jejich odpůrci, se zatím zdála být sice kontroverzním, ale přece jen akademickým tématem. Jeden čerstvý objev amerických vědců to může rychle změnit. Nové genetické vyšetření plodu v raném stadiu těhotenství velmi pravděpodobně způsobí, že během následujících generací z rodiny homo sapiens téměř zmizí lidé s Downovým syndromem. Je to dobře, nebo špatně? ...

Ale vedle toho

Výzkumy rodin, v nichž se narodilo dítě s Downovým syndromem, odhalují překvapivou shodu: rodiče i sourozenci takřka jednohlasně tvrdí, že příchod postiženého dítěte obohatil jejich život. A nehraje přitom roli, zda věděli o diagnóze před narozením, nebo se dočkali nepřijemného překvapení v porod-

nici. Po prvotním šoku, zklamání a stresu, po zvládnutí hlavních obtíží a v neutuchající dřině každodenních starostí se v jednu chvíli otvírá schopnost vnímat ono „setkání s jiným“ jako zdroj bohatství a růstu.

Podob může být mnoho. Přímočará a bezelstná emocionalita lidí s Downovým syndromem. Příležitost k učení se trpělivosti, přeskládání životních hodnot, otevření vnitřních zdrojů nenáročující péče a lásky. Blízkost originálnímu vnímání světa, jež pojmu prostota vrací původní hluboký význam. Dítě s Downovým syndromem dokáže zjevně mobilizovat dobré síly v člověku, rodině i společnosti. Ne všechny příběhy samozřejmě končí šťastným koncem, ale odpověď „neměnil bych“ zní od rodičů tak často, že ji musíme brát vážně. A co víc – v dostupných průzkumech svůj život jako šťastný označovali ve velké většině i sami lidé narození s Downovým syndromem.

Což vytváří pozoruhodný rozpor. Proti téměř jednoznačnému ocenění těmi, kteří tohle postižení důvěrně znají, stojí téměř jednoznačné odmítnutí těch, kdo si ho nechtějí vpustit do života. Moderní diagnostika výrazně nahrává možnostem těch druhých. Bylo by laciné v tomhle případě moralizovat, protože dilema nemá žádné jednoduché řešení. Podstata se skrývá v rozporu samotném. A netýká se zdaleka jen Downova syndromu.

Jeden starý indický příběh vypráví o muži, který zemřel a ocitl se před bohem Rámou. Společně hleděli zpátky na cestu životem, kterou muž prošel. Nekonečným pískem se klikatily dvoje stopy. „Vidíš, celý život jsem šel vedle tebe,“ řekl Ráma. Muž spokojeně přikývl. Po chvíli si ale všiml, že tam, kde žilval nejtěžší chvíle, vedou pískem jen jediné stopy. Rozzlobeně se obořil na boha: „A kde jsi tedy byl, když mi bylo nejhůř?“ „Ty stopy jsou moje,“ odpověděl Ráma. „Nesl jsem tě

v náručí.“

Účelem příběhu nebylo dostat do hry autoritu stvořitele, což je hledisko natolik osobní, že spor o prenatalní diagnostiku spolehlivě mění ve vleklou zákopovou válku. Osamělé stopy v písku se dají číst také jako výmluvná metafora osobního zrání, v němž je smysluplnost zkoušek zjevovaná zpětně. Temná noc duše svůj hluboký smysl – svou útěšnou náruč – skrývá v paradoxu, že se v aktuálním prožívání jeví jako nekonečně bezútěšná. Málodky si ji vybíráme dobrovolně. Ona si vybírá nás a právě v principu uvržení do náročné situace, kterou jsme si nezvolili, spočívá tajemný zdroj její tvořivé energie.

Západní civilizace vystavěná na rozšiřování možnosti volby (což je bezpochyby skvělé) dává člověku stále více možností těžké zkoušky odmítnout. Pakliže máme na výběr, málodko se rozhodne přijmout úděl rodiče dítěte s mentálním postižením, což je vcelku logické, protože možné benefity nejsou na rozdíl od potíží zjevné. Čekají za horizontem, k němuž se sami nevydáme. Případ Downova syndromu je tak především příležitostí zahlédnout odvrácenou tvář hýčkaného principu svobodné volby, připustit si nepohodlný paradox, že člověk nebyl stvořen tak, aby k poznání docházel výhradně skrze vlastní vůli.

Další eliminace Downova syndromu, kterou může nová diagnostika uvést do pohybu, tak není výhradně morální problém, jak to někdy v debatě vypadá. Jeho nejsmutnějším výsledkem nebude amorálnost, ale chudoba. Chudoba nenaplněných příležitostí k růstu, chudoba světa, který neuměl docenit pestrost v její náročnosti. V dětech s Downovým syndromem se zbavujeme nenahraditelných učitelů. Naše škoda.

Respekt 16/2012, zkráceno

O UMĚNÍ

z knihy Jindřicha Chalupického
o umění let 1945-1985

... Apollinaire měl pravdu. Praha je osudné město. Čechy patří do té duchovní oblasti, jíž je Střední Evropa, ale i v ní má Praha zvláštní postavení. Dlouhá a nesnadná dějiny daly české povaze výraznou podobu. Když se v 19. stol. národ sbíral k novému sebevědomí, skládal se jen z venkovanů a středních a chudobných vrstev městských. Na rozdíl od ostatních národů středoevropských neměl vlastní aristokracii a dokonce i vyšší vrstvy městské a zvláště úřednické se hlásily k Němcům. České obrození je dílem malých lidí, řemeslníků, živnostníků a rolníků, venkovských kněží a učitelů. Odtud ten nezlomný český demokratismus. Odtud i realismus Čechů, nedůvěra k okázalosti, a také humor. Někdy může dokonce připadat, že podědili některé rysy od Keltů – požívačnost a nebojovnost. Rozhodně se Češi výrazně liší od svých sousedů, ať germánských, ať slovanských. Jejich povaha se pak zračí i ve zvláštnosti jejich umění...

... Podmínky pro moderní umění jsou v Čechách jiné než v ostatních zemích západoevropských a amerických. I toto umění proto musí být jiné. Hlavní rozdíl spočívá v tom, že západní umělec se může obracet přímo k svému divákovi, oslovovat ho, útočit na něj i odpovídat mu; umění se stává extrovertní. V Čechách není umělec podněcován zvnějšku, ale ani maten úspěchem či možností úspěchu. Jeho dílo je spíše monologem; české umění je převážně introvertní. S tím, že je na Západě umění stále přítomno na veřejnosti, souvisí rozvoj umělecké teorie a žurnalistiky. Obecenstvo si přeje slyšet výklad toho nového, s čím se v umění setkává, a poněvadž mu vyhovuje, když i toto nové dílo odpovídá nějakému modelu, také umělec docela rád přizpůsobí svou práci některé z teorií, která je mu poměrně nejbližší. Nejen teorie, nýbrž i umělecká praxe se pak opírá o vyhlášené směry, -ismy; dokonce protesty proti -ismům ústí hned do nových -ismů. V Čechách je tomu jinak. Umění zde nikdy neposkytovalo tak živý a pestrý obraz jako dnes. Český umělec žije s umělci v jiných zemích též moderní věk, ale své otázky si musí formulovat sám. Cizímu pozorovateli možná proto připadá v současném českém umění všelico těžko pochopitelné; v kritických reakcích na výstavy českých umělců v cizině, jakkoli mohou být jen vzácné, se však ukazuje, že přináší do světového umění něco vlastního a dokonce něco, čeho se jinde, jak se zdá, nedostává...

... Bylo by jistě dobré, kdyby umění mohlo oblažovat kdekoho a vytvořit pro všechny prostředí plné jasu a dobré vůle. Jenže umění to nečiní a nesvede to. Nemá vyvádět člověka z konkrétního světa do něčeho neskutečného, byť sebevíce žádoucího. Má odhalit prvotnější a obsáhlejší vědomí světa, bezprostřednější přítomnost bezbřehé skutečnosti života a kosmu, než kolik dovoluje moderní racio-

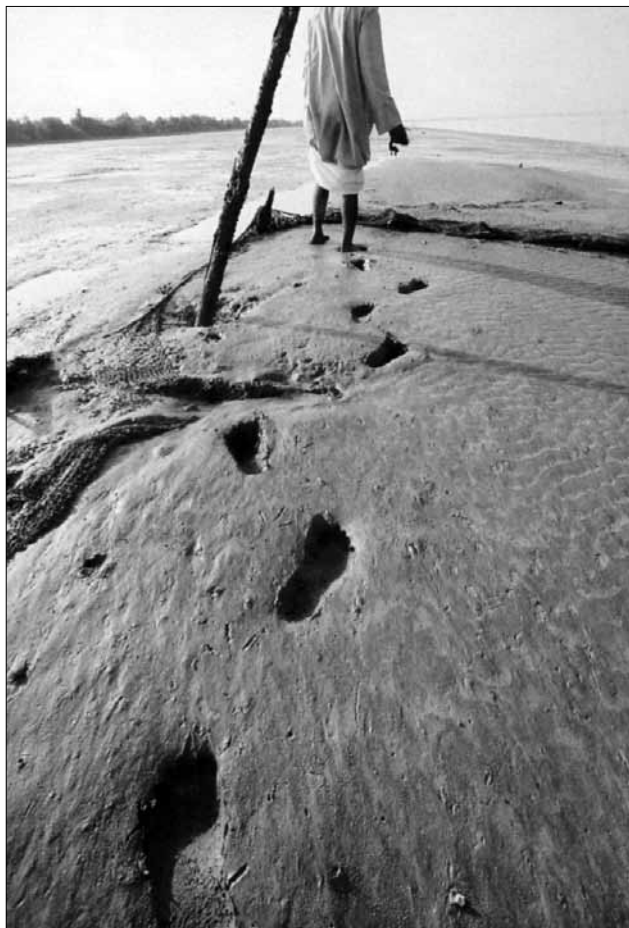

Foto: Martin Šálek

„Co uděláš, když najdeš na zemi deset tisíc rublů? Necháš si je nebo je vrátíš?“

„To není tak jednoduché. Kdyby je ztratil Rothschild, tak si je nechám, a kdyby je ztratil chudák hladový šnorer* s ženou a dětmi, tak mu je hned vrátím!“

* žebrák

nalismus a jeho organizace naší civilizace. Umění není iracionální v tom smyslu, že by zavrhovalo rozum. Jde jen dál, než kam může rozum; je nadracionální. V tom je dnes jeho nenahraditelná historická úloha...

... V českém umění je mnohdy hodně tísňivé úzkosti, ale také a nejspíš právě proto osvobozujícího smíchu. Někdy je to, pravda, šibeniční humor, častěji romantická ironie. Romantická ironie, to není výsměch. Ten znevažující odstup od díla je pořád z velké vážnosti: totiž z vědomí nespelnitelnosti lidského toužení...

... André Breton vyslovil svého času požadavek, aby umělec zachovával „naprosté vzdálení“, má-li se vydat do neprobádaných končin, daleko za svou společnost, za svou dobu. „Tím, že vyjádřil velkou úzkost svého času, surrealismus dal posléze novou podobu kráse,“ podtrhuje v jednom ze svých pozdních esejí...

Jindřich Chalupický: *Nové umění v Čechách*

POHLED FOTOGRAFA

Odvrácenou tvář Měsíce známe díky fotografickému přístroji, který Měsíc obletěl dříve než člověk. Dnes už fotografický přístroj bez člověka letí i k Marsu a jistě by nebyl problém, abych svůj přístroj vyslal samotný třeba nad Itálii, abych se pak svým známým mohl chlubit jeho snímky. Jeho snímky. Nikoli svými. Technický vývoj dospěl tak daleko, že by tyto snímky mohly být a patrně byly technicky dokonalé. Technicky dokonale můžeme – bez přítomnosti člověka – vyfotografovat i povrch Marsu. Ale mne zajímá a vzrušuje přítomnost člověka. Přítomnost člověka, který se vypraví do ulic města, kde bydlím, a spatří je tak, jak já je ještě nikdy nespapřil, jak spatřit je nejsem schopen. Protože žádný technický vývoj a zázrak nemůže

změnit lidský zrak, či lépe: schopnost několika málo jedinců vidět. Mezi námi všemi, kdo se díváme, je opravdu jen málo těch, kdo vidí. A kdo i nás učí vidět, pokud jsme toho vůbec schopni a pokud záznam svých očí nepovažujeme za jediný platný a definitivní.

Ano technika jde vpřed. Máme v rukou přístroje, které za nás určí všechno potřebné. Technicky. Ale nemohou určit povahu a kvalitu pohledu. Máme přístroje, kterými by mohla fotografovat i ovce. A snímky by to byly ostré a správně kontrastní. Ale ovčí.

V této situaci mne zajímá člověk, který si na svém záchodku z několika prkének a ze skla brýlí své babičky zhotovuje přístroj zcela nepodobný přístroji fotografickému. A který pak s takto zhotovenou bedničkou vyjíždí do světa, aby mezi milióny turistů s naprostou dokonalými aparáty zachytil jinak a často lépe než oni to, co mohou vidět všichni. Nejsem povolán, abych mluvil o jeho přístroji, o jeho metodě a o jeho výsledcích. Jiní toto všechno zhodnotí odborněji, citlivěji a lépe. Ale mne zajímá situace člověka tváří v tvář světu. Jeho odpovědnost. Jeho zrak. Jeho srdce, které je za zrakem, které je zázrakem, situace samotářova. Protože každý, kdo takto vidí, je sám. Musí být sám. Ve chvíli, kdy zaměřuje svůj objektiv, kdy vidí a viděné chce sdělit, je sám.

Z předmluvy Miroslava Horníčka ke knize o Karlu Gottsteinovi (1911-1979), který z objektivů, brýlových skel a dřevěných bedniček podomácku vyráběl jednoduché fotografické přístroje, „Bednaflexy“, a s nimi pak vytvářel ojedinelé fotografie.

RODINA

BABIČKA MI DOKÁZALA NASLOUCHAT

Dnešní prarodiče se hodně liší od dědečků a babiček minulých dob. Mimo jiné jsou mladší a aktivnější. Nemění se však velmi silné a zvláštní pouto, které si vytvářejí se svými vnoučaty, a fakt, že v jejich životech zaujímají důležité místo. Prarodiče mohou své vnouče ovlivnit různými způsoby.

Zprostředkují mu vzpomínky a rodinné tradice, čímž přispívají k zakotvení identity svého vnoučete. Jsou „článkem v řetězci“ předávání hodnot, tradic a znalostí. Navíc dítě zahrnují láskou.

Rodinní dějepisci

Prarodiče jsou živými svědky rodinné historie, a tak vynikají v roli dějepisců, kteří vnouče seznamují s rodinnými kořeny. Díky nim si dítě uvědomí, odkud pochází a kdo mu předcházeli. Třeba při babiččině vyprávění: „Tvůj tatínek je moje dítě a teta Michaela také, Petra a Pavel jsou tví bratřanci...“

Pokud má rodinná historie zůstat živá, musí být vyprávěna a přenášena z generace na generaci. Dítě také objeví, jací byli jeho rodiče v dětství, co měli rádi, co dělali. Pochopí, že i oni byli kdysi malí: „Tvoje maminka měla dlouhé světlé vlásky a dlouho nosila copánky. Měla také hračku, kterou si brala všude s sebou. Tvůj tatínek rád jezdil na svém červeném kole. Jako malý táta neměl rád zeleninu, ale když jsem z ní udělala kaši, mohl se po ní utlouct.“ Díky konkrétním příběhům dítě začíná cítit, kam patří.

Spojníky s tradicí

Prarodiče ožívají hodnoty sounáležitosti, původu a soudržnosti v rodině, jsou pokračovateli tradice, právě u nich se nejčastěji schází celá rodina, a tak předávají dál rodinnou kulturu. Jako například: štedrovecerní večeře se speciálními jidly, specifický způsob, jak oslavit křest nebo narozeniny, rodinné sešlosti na Velikonoce atd. Smrti prarodičů tyto tradice často zanikají, přinejmenším pokud je všechny rodiny nebo některá z nich nepřevzme. Prarodiče také bývají držitelé rodinného dědictví: domu, nábytku, rodinných šperků, fotografií, starých dokumentů, které jsou svědkem rodinných tradic.

Předávají hodnoty

Význam rodiny, respektu k druhému, lásky, prostých věcí, přírody – to jsou některé z základních hodnot, které mohou prarodiče předat svému vnoučeti. Takové lekce života jsou obzvláště důležité v naší společnosti nadměrné konzumace, která na dítě doléhá příliš brzy skrze agresivní a dotěrnou reklamu. Na prarodiče maličký nedoráží se svými přáními denně, takže mohou klást důraz na jiné než

materiální věci a ukazovat, že to, co je důležité, se koupit nedá. Stávají se pilíři hodnot, které odolávají v čase a zachovávají si svou důležitost.

Tlumočníci poznatků a důvěrníci

Prarodiče jsou pro své vnoučata zdrojem vdomosti. Mnozí vedí vnoučata na divadelní představení, věnují čas tomu, aby s nimi chodili do přírody, odpovídali na jejich otázky – zkrátka je doprovázejí při jejich objevování světa. V mnoha případech se prarodiče stanou nevtrávnými a vnímavými důvěrníky svého vnoučete. To jim často svěří víc, než kolik jim řekly jejich vlastní děti. Většinou reagují méně prudce než rodiče, což je dokladem jejich schopnosti relativizovat problémy. Hlubokou důvěru svých vnoučat si však získají jen tehdy, když respektují svěřená tajemství. Jako důvěrníky může vnouče prarodiče vyhledat především v dospívání.

Dárci pozornosti

Víte, co je nejkrásnější dárek, který mohou prarodiče darovat svému vnoučeti? Když si udělají čas, aby si s ním hráli, povídali, zašli na procházku, aby s dítětem prostě byli. „Vzpomínám si, že mi jednoho květnového dopoledne dědeček nabídl, abych s ním šel chytat ryby v potoce za domem. Vybavuje se mi dokonce i vůně vlhké hlíny. Nevím už, jestli jsme něco chytili, ale byl jsem ohromně spokojený, že jsem s ním sám: nabídl to dobrodružství mně, přestože měl osm dalších vnoučat. Připadal jsem si důležitý.“ (Maurice, 56 let). Ať už jsou prarodiče bohatí či chudí, zdraví či nemocní, mohou své vnouče zahrnout vřelou pozorností, aby se v jejich blízkosti cítilo zajímavou a důležitou osobou.

Oáza stability

Prarodiče k pohodě vnoučete mohou přispět i nepřímo – když poskytují svým dětem – rodičům pomoc a podporu v nejrůznějších situacích. Rodiče jsou pak klidnější, což prospívá i dětem. V čase, kdy se rodiny často rozpadají a zase skládají z jiných členů, je nových posláním prarodičů být zárukou stability. Faktem je, že prarodiče se stěhují a rozvádějí méně často než rodiče. A pokud se nezapojují do konfliktů a nekritizují ani jednoho z rodičů, mohou svému vnoučeti posloužit jako pilíř a útočiště, kde se zklidní. Tak dítě zjistí, že na své prarodiče se může spolehnout, ať se v rodině děje cokoli.

*z knihy Francline Ferlandové:
Ať žije babička a dědeček! NR 3/12*

Foto: Angelika

PODVOVNÍCI

Asi „nejlepší“ zkušenost s TOPSTAR Bohemia má naše rodina. Naše 80 letá maminka, která trpí stařeckou demencí v pokročilém stádiu, se také zúčastnila předváděcí akce této společnosti, neboť se konala vedle jejího bydliště. Prodejcem se podařilo maminku přesvědčit, aby od nich nakoupila zboží za 80 000 Kč (4 vysavače, 2 nádoby a několik dalších naprosto zbytečných výrobků). Prodejci s ní šli do Poštovní spořitelny, aby jí pomohli oněch 80 000 Kč vybrat. Protože ji tam znají a vědí, že je popletená (a je to na ní i poznat na první pohled), odmítli jí peníze vydat s tím ať přijde s některým z rodinných příslušníků. Pánové maminku přesvědčili, že přece nebude obtěžovat rodinu a byli tak „ochotní“, že ji odvezli do jiné obce vzdálené asi 10 km od jejího bydliště, kde ji neznali a ochotně ji v poštovní spořitelně oněch 80 000 Kč vyplatili. To si myslím, že je od prodejců hyenismus nejvyššího stupně. Jejímu zeťovi se podařilo je zastihnout, když jí zboží donesli domů a když je žádal, ať okamžitě všechno odvezou a vrátí peníze, že je maminka dementní, tak se sebrali a utíkali ze schodů jak malí kluci. To si myslím, že mluví za vše. Od smlouvy jsme sice ihned odstoupili, ale jestli někdy maminka peníze uvidí, to už tak jistě není.

Před rokem jsem se pokoušel řešit podobný případ s hrnci Zepter, které koupil jeden můj bývalý kolega. Prodejcem vůbec nevadilo, že je nezaměstnaný a ukecali ho na podpis smlouvy s „výraznou slevou“. Bohužel smluvní podmínky byly v podstatě neprůstředné. Abych ho uchránil exekuce, hrnce jsem koupil. Jsou bezvadné a za třetinu ceny bych je každému doporučil.

Hlavně varujte své starší rodiče, aby bez konzultace s vámi nic nepodepisovali. J.D.

DÁ SE LÉČIT ŽÁRLIVOST?

Žárlivost bychom neměli bagatelizovat ani vysvětlovat jako nedorozumění. Nestačí ani konstatování, že kvalitní vztah se žárlivcem není možný, protože v reálném životě se mnozí s problémem žárlivosti ve svém vztahu potýkají. Lze jim pomoci?

V manželství nelze prokázat věrnost, stejně tak ovšem lze dlouhodobě nevěru utajit. Žárlivost ve své patologické formě však s věrností protějšku nijak zásadně nesouvisí. Doktor Plzák před lety navrhol „kurzy proti žárlivosti“, v nichž se měl frekventant obeznámit se základními fakty:

- Je velmi podstatný rozdíl mezi nevěrou a přesvědčením o nevěře.
- Odhalením nevěry se strádání podvedeného nesníží, naopak.
- Žádný nezpochybnitelný důkaz věrnosti neexistuje, slib věrnosti není univerzálně platný, neboť mnohá milostná vzplanutí nejsou závislá na naší vůli.

Jak se pozná?

Žárlivost má povahu bludu, projevuje se situacně nebo může jít o nutkavé chování. To, jak se žárlivost konkrétně projevuje, závisí na jeho postavení ve vztahu. Dominantní partner žárlí surově, mstí se, je krutý. Submisivní partner se chová jako nešťastné dítě. Vzduchu je a vyhrožuje. Pokud se budeme bavit o tom, jak můžeme takovému člověku pomoci zbavit se žárlivosti, narážíme na skutečnost, že patologičtí žárlivci spolupráci odmítají. Jejich cílem není přebírat informace. Chtějí diskutovat o tom, jak se chová jejich protějšek a zda jim můžeme zaručit jeho trvalou věrnost. Někteří psychoterapeuti či poradci nechávají žárlivce vymluvit. To však pro něj může být spíše škodlivé, neb se tak utvrzuje ve svých spekulacích.

Též soukromý rozhovor „do ranního kurpění“ situaci zhoršuje.

Varianta 1: Partner je kvalitní, žárlivost je ještě snesitelná

Pokud mám jako partnerský poradce poradit v případě žárlivosti, zvažuji, jak dotyčný svůj vztah hodnotí. Jestliže se jeden partner domnívá, že chce s protějškem zůstat, protože je kvalitní, leč se zvýšeným, ještě však snesitelným sklonem k žárlivosti, doporučuji zásadně se vyhnout takzvaným ověřeným tématům sporu, tj. tématům, o nichž jsme se v minulosti opakovaně pohádali. Ani dnes to zřejmě lepší nebude. V případě, že žárlivý partner je schopen spolupracovat a chce svůj problém zvládnout,

považuji za důležité věnovat pozornost relaxačním, uvolňujícím, uklidňujícím technikám. Výrazný zklidňující význam může mít obrácení pozornosti v duchu na předměty či situace vyvolávající vzpomínky na to, co nám připomíná dobré časy a zaměřuje mysl na příjemné detaily z minulosti.

U vímavějších lidí lze využít techniku mantry, jejíž formulace směřuje k probuzení kýženého psychického stavu (soustředění, uklidnění). V duchu si opakujeme formulku, například „Jsem klidný“, „Dokážu se uvolnit“, „Zvládnou to“. Opakovat formulku je třeba mnohokrát za sebou, nejlépe se zavřenými očima. Pokud se nám vnucují nechtěné myšlenky, v duchu si řekneme STOP a věnujeme se opět své mantrě.

Varianta 2: Partner je nekvalitní, jeho žárlivost je ještě snesitelná

Jinými slovy mimo žárlivost máme vůči partnerovi ještě další podstatné výhrady. Taková situace nás chtít nechtět vede k reálným úvahám o rozvodu. Rozhodnutí je samozřejmě na nás. Rozhodně však nepřístupíme na manipulaci typu „kdybys víc pomáhal doma, nežárlila bych“, „kdybys nechodila cvičit, žárlit nebudu“. Podobná jednorázová změna rozhodně žárlivost nezmění. Ať již se rozhodnete v takovém manželství setrvat, nebo ne, nikdy žárlivost protějšku nepodporujte, nevyvolávejte ji a jednejte tak, aby se dotyčný co nejrychleji zklidnil. V případě rozvodu se zbytečně neeskaluje napětí, zvyšuje se šance na lepší emocionální zvládnutí situace. Pokud se z určitých důvodů rozhodneme s partnerem, který nám nevyhovuje, setrvat, není tak jako tak soužití bez kompromisů možné.

Varianta 3: Partner s nesnesitelným sklonem k žárlivosti.

Nikdo a nic nás nemůže donutit s ním zůstat.

Rozchod je však třeba důkladně promyslet a očekávat tvrdou reakci. Proto doporučujeme po rozhodnutí k rozvodu striktní odstup a žádné důvěrnosti. Potřebné upřesnění návrhů a dohod je nejlépe přenechat právníkům. Pokud navíc máme k žárlivému partnerovi i řadu dalších výhrad a nepovažujeme ho za kvalitního, je namístě maximální opatrnost. Pokud zůstane například v jeho péči naše společné dítě, je vysoce pravděpodobné, že se u něj vyvine syndrom zavrženého rodiče.

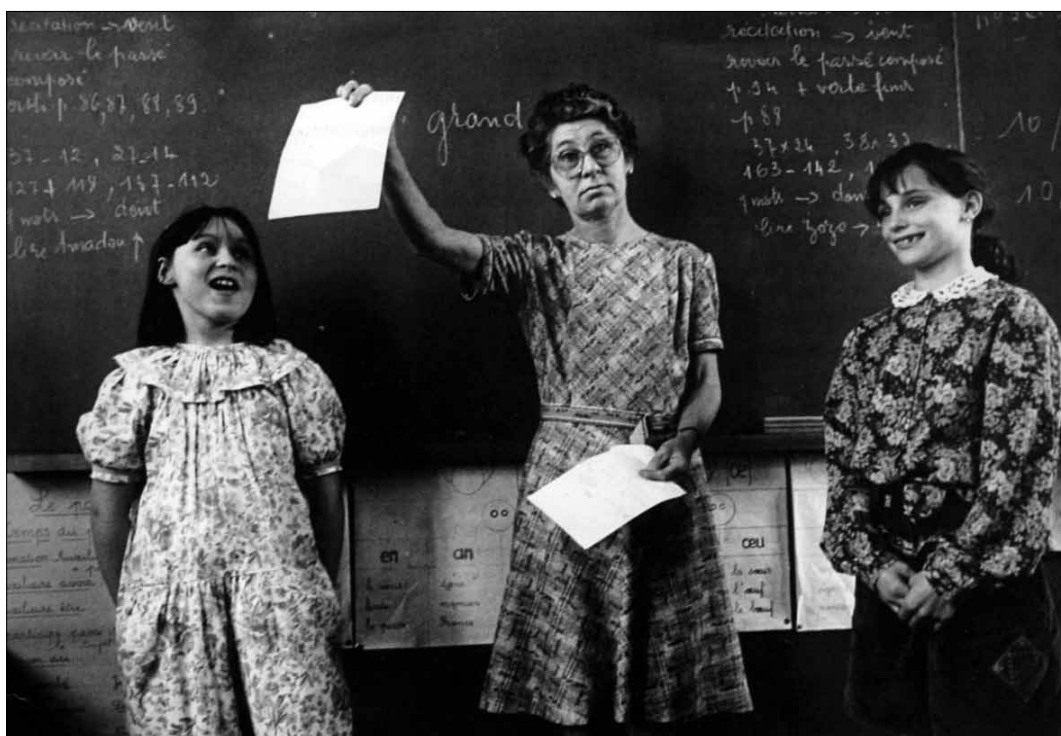
Varianty pro zastávce rčení: „Žárlím, tedy jsem“:

Pokud je žárlivý partner rozhodnut, že chce za každou cenu dokázat, že žárlí oprávněně, bývá vůči jakýmkoli pokusům o terapii či pomoc rezistentní. Nezbyvá než dotyčnému připomenout, že lidé se obvykle nerozcházejí kvůli nevěře, ale kvůli tomu, co po ní následuje.

Pokud partner ví, že žárlím oprávněně a nechce či nemůže to změnit, také mu není pomoci. Osoby tohoto typu rády diskutují o předmětu svého mnohdy jediného zájmu, jímž je věrnost protějšku. Diskuse ovšem nemá valné výsledky. Je-li takový člověk například vašim přítelem či kamarádkou, čas, který s nimi strávíte probíráním jejich problému, považujte rovnou za ztracený.

V případě, že člověk sužovaný žárlivostí je skutečně rozhodnutý, že už dál žárlit nechce, nezbyvá mu, než aby přijal jako fakt, že nikdy nebude mít „stoprocentní jistotu“. Že nevěra je možná a ani slib věrnosti na tom nic nezmění. Žárlit přestane, jen pokud se s tím vyrovná, pokud přestane svůj vztah stavět na tom, že věří partnerově věrnosti. Ostatně věrnost není náboženství.

V partnerském vztahu se opravdu nelze zabývat tím, zda mi je protějšek věrný, či nevěrný. Pokud se dozvim, že mi byl nevěrný, nepo-

může mi to. Naopak. Moje situace se zhorší. Tento bod je velmi podstatný, bez jeho akceptace není náprava žárlivosti možná.

Pokud se dotyčnému přesto vnučují myšlenky a otázky týkající se věrnosti partnera, je jedinou správnou reakcí slovo STOP. A poté myslet na něco jiného, co s původním problémem nesouvisí.

METODY A TECHNIKY KE ZVLÁDÁNÍ ŽÁRLIVOSTI

A) PRO KAŽDÉHO, KDO MÁ ZÁJEM SVŮJ PROBLÉM ŘEŠIT

Stop technika

Ideální je nacvičit tuto techniku s „trenérem“, později si už vystačíte sami. Nejprve si vytvořte seznam nejčastějších nutkavě se vracejících myšlenek nebo představ. Poté si vytvořte obdobný seznam tří nebo čtyř uklidňujících myšlenek, vzpomínek nebo představ. (Např. krajina mého dětství, zahrada, kam rád chodím, představa koupání v moři atd.)

Třetí krok spočívá ve (snadno splnitelném) požadavku: „Vybavte si své nutkavé vzpomínky!“ Až se tak stane, dá dotyčný znamení, třeba zvednutím ruky. Trenér zakřičí: Stop! Je to natolik neobvyklý podnět, že alespoň na okamžik přeruší nutkavé myšlenky. Následuje opakování situace, kdy po povelu Stop! si má trénující vybavit některou ze zklidňujících představ!

Po důkladném nácvičení můžete ve chvíli, kdy vás začnou obtěžovat nutkavé žárlivecké myšlenky, hlasitě říct stop. Následně si vybavte zklidňující představu. Jakmile se vám to několikrát podaří, můžete si pokyny dávat stále tišeji. Při dobrém nácvičení pak stačí říci si Stop beze slov, jen v duchu – a myslet na něco jiného.

Přenesení pozornosti

Zkoušejte se plně soustředit na své okolí, vnímejte podrobnosti: co vidím, co slyším, co cítím. „Domáci“ variantou tohoto postupu je pokus o plné soustředění a následný popis např. obrazu na stěně, ale i některých kusů nábytku, přístrojů atd.

Mentální cvičení

Jde o soustředěné provádění mechanických početních úloh, např. přičítat po osmi do deseti tisíc, nebo naopak odčítat. Cvičení má být mechanické.

B) NÁROČNĚJŠÍ METODY, KTERÉ NEZVLÁDNE KAŽDÝ

Výhradně v případech, kde má žárlivý člověk náhled na své chování a chce žárlivost zvládnout, lze použít netradičních, paradoxních metod:

Opakování do přesytení

Nebráňte se svým úvahám. Přemýšlejte o možné nevěře partnera víc a víc. Zásadně při tom ovšem stůjte na jedné noze (dělejte

kliky, žabáky atd.) Mezi řádky se předpokládá, že nepohodlí léčí.

Katastrofický scénář

Žárlivec je obvykle uklidňován stylem „nebude tak zle“. Paradoxně tedy tvrdíme: „Ne nebude tak zle, bude ještě mnohem hůř!“ Žárlivce neplísňme za to, že žárlí, ale za to, že žárlí málo a nedomýšlí všechny možné katastrofické vize. Ve zhutnělé, parodické zkratce žárlivce vybízíme k prohlášení typu: „Nejde jen o to, jestli je mi partner nevěrný. On se navíc snaží zničit celou rodinu. Nejen všechny příbuzné, ale i všechny známé. Město, v němž žijeme. Chce ho celé ovládnout a vyhladit.“

Nejdřív město připravit o poslední zbytky akcí vodáren, až je bude vlastnit, může pak snadno otrávit zásoby vody...“ Žárlivec se dřívě nebo později začne smát nebo „lotra“ bránit.

Uklidňující scénář

Je zaměřen na něco příjemného, dobrého, uklidňujícího, co můžeme dělat místo žárlení. Lze si též představovat místa nebo situace, kde se dotyčný cítil dobře, a plánovat, jak si takové situace znovu přivodit. V rámci tohoto scénáře je nutno respektovat zákonné normy, ale i osobní a finanční možnosti. Mnozí (častěji ženy) zahánějí chmury nejen žárlivecké nakupováním, nezřídka nad poměry.

Scénář budoucnosti

Lze uvažovat o tom, jak bude vypadat naše životní situace (rodina, vztahy) za x let. Postup je vhodný spíše v situacích, kdy dotyčný svoje žárlení začíná zvládat. Jinak hrozí nebezpečí, že sklouzne směrem k neřízenému katastrofickému scénáři.

Řvoucí lev

Těžce potlačované emoce pohybující se někde mezi vztekem, pocitem zmaru a zklamáním pomáhá zvládat cvik „řvoucí lev“. Vsedě natáhneme ruce, dlaně směřují k zemi. Vyplázneme jazyk a napneme obličejové svaly. Oči jsou maximálně otevřené, brada se blíží směrem k hrudníku. Následuje opakované nádechy a výdechy. Výdech můžeme doprovázet bezesmyslným výkřikem – ha, ba uf, he – atd. dle nálady.

Žárlivecké křeslo

Křeslo je umístěno v místnosti, v níž se lze zamknout. Žárlivci se má do něj uchýlit a zamknout se. Vratí se, až žárlivost pomine... Tuto metodu doporučuje ve své knize Proč jsou muži nevěrní C. Botwinová, která tamtéž doporučuje místo žárlivosti předstírat lhostejnost a místo věčných kontrol druhého věnovat se vlastním zájmům. Leč co v případě, že dotyčný jiných zájmů nemá?

Boj se žárlivosti je tvrdá práce, žádné z uvedených doporučení nenabízí zázrak na počkání. Pokud ovšem oběma partnerům na sobě a na vztahu záleží, stojí to za to.

Tomáš Novák, *Psychologie dnes*, 4/2012

TRICET LET TEORIE ROZBITÝCH OKEN

V pátek 2. března zemřel v Bostonu ve věku 80 let James Q. Wilson – americký politolog, sociolog, odborník na veřejnou správu, kriminolog a konzervativní myslitel.

Jamesi Q. Wilsonovi se poštěstilo co málokomu: napsal článek, který posunul schopnost Ameriky a podle mnohých i světa účinněji se bránit rostoucí kriminalitě ve městech. Shodou okolností vyšel onen článek, jehož spoluautorem byl kriminolog George L. Kelling, v březnu 1982 v bostonském měsíčníku Atlantic Monthly pod titulkem Rozbitá okna (Broken Windows), tedy přesně před třiceti lety.

Nadtitulek Policie a bezpečnost v nejbližším okolí naznačoval, k čemu metafora (Kelling autorství později slavného přirovnání vždy přiznával Wilsonovi) odkazovala: že totiž míra zločinosti velice blízce souvisí se stavem prostředí. Čím víc se povaluje po ulicích odpadu, čím víc stěn pokrývají graffiti a čím víc je kolem dokola rozbitých oken, která nikdo nezasklí, tím víc je pravděpodobné, že se v takovém prostředí bude krást, přepadat, loupit, tím víc tam pokvete obchod s drogami a tím víc se tam bude zabíjet.

„Tak jako dnes lékaři dobře vědí, že důležité je nejen léčit choroby, ale také pečovat o zdraví, měli by policisté – a také my ostatní – chápat, jak důležité je dbát o to, abychom žili v prostředí, kde nebudou rozbitá okna,“ zní poslední věta textu, který dal jméno škole prevence kriminality a obrany před jejím nárůstem, již se začalo říkat teorie rozbitých oken.

Zimbarďův starší experiment Wilson s Kellingem připomněli, čeho si všimli už dříve sociální psychologové i policisté: že pokud rozbité okno zůstane nezaskleno, brzy budou prázdná i další. Nejde o to, že by okolí bylo obydleno rozbíječi oken. Nezasklené okno je jen signálem pro všechny, že se tu okna rozbíjet smějí nebo že je to v daném prostředí sociální normou.

Autoři připomněli experiment slavného psychologa Philipa Zimbarda z roku 1969 (předcházela jeho známému vězeňskému experimentu). Psycholog umístil dvě auta s odstraněnými značkami a otevřenou kapotou na různých místech – jedno v zanedbaném Bronxu, druhé na pořádané ulici v kalifornském Palo Alto. V Bronxu zaútočili na auto první vandalové po deseti minutách a během čtyřadvaceti hodin bylo auto obrané na kost. Většina z nich byli dobře oblečení běloši. V Palo Altu vydrželo auto týden netknuté. Teprve když je Zimbardo potloukl kladivem, přidali se v řádu hodin další, opět pořádaně vyhlížející běloši.

Teorie rozbitých oken se začala v reálném světě poprvé uplatňovat tam, kde vznikla a byla publikována – v Bostonu. Prosazovat ji začal policista William J. Bratton, který v té době šéfoval tamní dopravní policii. Protože

se znal s Kellingem, rozhodl se zařadit prvky péče o prostředí a zasahování proti zdánlivě nepatrným prohřeškům do policejní strategie svého odboru a statistika kriminality brzy klesla o 27 procent. Neméně dobře se mu dařilo, když v roce 1990 krátce vedl dopravní policii v New Yorku.

Z Bostonu do New Yorku

Výsledky byly tak zřetelné, že si jejich potenciálu i práce Wilsona s Kellingem všiml i newyorský státní návladník Rudy Giuliani, který v té době začal usilovat o křeslo starosty. Jednou z prvních věcí, jež Giuliani po svém zvolení udělal, bylo, že Brattona jmenoval šéfem policie New Yorku. Teorie rozbitých oken tak dvanáct let po svém vzniku mohla být podrobena té nejtěžší zkoušce: snížit kriminalitu v nejsledovanějším a svým způsobem nejdůležitějším městě světa. Úvahy původně teoretické, uskutečňované vzdělaným a otevřeným policistou a zaštitěné odvážným a tvrdým politikem, pronikaly do světa pod dvěma marketingovými slogany, které žijí dodnes a přenesly se do celé řady dalších míst Ameriky i zeměkoule: „nulová tolerance“ a „kvalita života“.

Bratton vydržel v čele newyorské policie pouhé dva roky. Odešel poté, co byl obviněn ze zneužití svého postavení; není však málo těch, kdo soudili, že důvodem bylo starostovo ego, které těžko snášelo někoho, kdy by mohl zastínit jeho slávu vítěze nad pouliční a násilnou kriminalitou. Metody důsledného zasahování proti drobným prohřeškům totiž fungovaly, počínaje každodenním pulírováním vozů metra od graffiti přes zásahy proti nechťeným umývačům oken na křižovatkách až k nesmlouvavému boji proti drogám. Počet násilných trestných činů klesl na polovinu, počet vražd o 70 procent. Giuliani se tak nakonec stal slavným vítězem nad newyorským zločinem a Bratton (po několika letech strávených v soukromém sektoru) šéfem policie v Los Angeles (2002–2009).

Každá teorie má své odpůrce

Šmulik přijede do města a chodí po ulici tak otrhaný, že se za ním lidé ohlížejí. Potká ho jeden známý:

„Není ti hanba, chodit po městě v takových hadrech?“

„Vždyť mě tu nikdo nezná!“

Po nějaké době se oba potkají v rodné vsi a Šmulik je stejně otrhaný jako dřív.

Známy se diví:

„Jak to, že zase chodíš v těch hadrech?“

Proč by ne? Tady mě přece zná každý!“

Zpochybňování je pochopitelně vystavena i Wilsonova Kellingova teorie rozbitých oken. Tak například autoři bestselleru *Freakonomics* Steven D. Levitt a Stephen J. Dubner považují za prvotní příčinu poklesu kriminality v půli 90. let minulého století legalizaci potratů ze 70. let, která prudce snížila počet mladistvých delikventů z problematických prostředí. Jiní autoři soudí, že pokles kriminality mnohem víc souvisí s vývojem drogové scény, zejména pak s náhlým poklesem cen cracku, a jiní zase, že ač péče o rozbitá okna je důležitá, role policie s tím ani tak nesouvisí a že významnou roli hrají přes veškerý pokrok, kterého Spojené státy dosáhly, rasové problémy.

Problematická však je i její aplikace v rámci rozličných národních stereotypů. Zkusme si to ostatně představit na příkladu Prahy: město jako celek ani jednotlivé městské části žádnou strategii postavenou na teorii rozbitých oken nemají a okolí popelnic, obvykle poseťté papíry, PET lahvemi a tím, co se do nich nevešlo, napovídá, že nic takového neleží na srdci ani obyvatelům města. Všechny spojuje nanejvýš představa, že nejlepší by bylo veškeré „nepřízřusobivé“ odsunout někam za město. To, že by podobné úvahy, s nimiž přišel před třiceti lety Wilson s Kellingem, mohl uskutečnit kvalitní policista a zaštitit moudrý politik, je jen iluze – zato výběrové řízení na reklamní kampaň se slogany „nulová tolerance“ a „kvalita života“ umí vypsat každá radnice.

Jaroslav Veis, LN 6.3.2012

PROČ MÁM RÁD ŽIDY

Seděli jsme v kavárně v Dlouhé ulici a popíjeli, on, slavný profesor F. z Bostonu, kávu, a já čokoládu.

Profesor F. je podle mého skromného názoru jedním z nejlepších lékařských etiků na této planetě. Mluvili jsme se o smyslu věci a o tom, zda cílem lidského života je štěstí, a našli shodu v názoru, že ne. Profesor F. měl v Praze přednášku, kterou jsem organizoval, a cesty do Evropy využil, aby navštívil místa svých předků, kteří zemřeli v Auschwitz. Jeho rod pocházel z Budapešti či odněkud z Maďarska. Přišla řeč i na současný antisemitismus, o kterém jsem vyslovil názor, že se snad alespoň zde v Evropě jedná o uzavřenou kapitolu. Profesor F. se na mě dlouze zadíval: „Ty to nevidíš. Ale je zde.“

A tak jsem se začal dívat a dávat pozor na zprávy. A věci se tu a tam začaly objevovat. Soudní znalec obviněn z podjatosti kvůli svému židovskému původu. Kázání v brněnské mešitě, přímočaře a nedvojsmyslně vybízející k zabíjení Židů. Co kdyby někdo znalce osočil z toho že je černoch, napadlo mě?

Židy a jejich náboženství mám ve velké úctě. Žádné jiné náboženství nevyprodukovalo tolik intelektuálů, umělců a nositelů Nobelových cen. Národ, o kterém sami Židé s ironií říkají, že je stejně tak početný, jako je statistická chyba při sčítání Číňanů, je zároveň národem fyziků, biologů, filosofů, dirigentů, spisovatelů, lékařů – v každé profesi zazářil někdo židovského původu. I pro křesťany má studium velký význam, Židé jsou ale v tomto směru radikálnější, pro ně studium je modlitba. Kdekoliv žili, i v té nejzapadlejší vesničce zřídili školu, neboť ze svého náboženství ví, že vzdělání se může stát formou spirituality.

Židovské náboženství je starší než křesťanství a mnohem starší než islám a má v tomto smyslu mnoho promyšleno. Po druhé světové válce se žádný Žid nešel odpálit do německé restaurace, i když důvody proto by byly.

Židé současnosti bojují, ale i mírumilovný člověk musí uznat – nelze žít dost dobře v míru s někým, kdo vyhlašuje, že vás chce vymazat z mapy. Nelze vyjednávat s někým, jehož veřejně proklamovaným cílem je, abyste nebyli.

Židovská teologie je jiskřivá, je to teologie anekdotických vyprávění, vtipů, teologie příběhů, které přes propasti tisíciletí fungují a poukazují na důležité momenty, které jsou jinak těžko uchopitelné definicemi. Způsob myšlení, který ironizuje naše řecké buď je A, nebo je ne-A. „Rabi X. říká, že x“, říká se v jedné z anekdot, „Rabi Y. říká, že y a ty říkáš, že oba mají pravdu, i když jsou přece x a y naprosto neslučitelné! – Ty máš taky pravdu...“

mluví s Bohem, nikdy o Bohu. Náboženství samotné ateismus vystihuje překrásnou anekdotou: lidé přichází do města, a na louce před branou hraje kapela. Hudebníci hrají tak krásně, že každý kdo jde kolem, se musí zastavit a chvíli tančit. Náhodou jde tou cestou hluchý člověk, a protože neslyší hudbu, veškerý tanec se mu zdá jako třesnutí šilenců. A je to.

Židé a jejich národ není bez temných stínů (a která skupina lidí na Zemi kdy byla!), ne, není to bílá, je to deset tisíc odstínů šedi. Ale ať

chceme nebo ne, ať si to přejeme nebo ne, je to jeden z pilířů, na kterém vyrostla Evropa.

Seděli jsme v kavárně a dopijeli, profesor F. kávu a já čokoládu.

Aniž bychom to vyslovili, věděli jsme, že až přijde Mesiáš, nebudeme se ptát, po kolikáté přišel. *Marek Orko Vácha*

Národ, který se naklonil do černé propasti lidství v Auschwitz, národ Elieho Wiesela a Viktora Frankla. Národ Leona Kasse a Jonathana Sackse.

Národ, jehož vize byla tak silná, že od roku 70, kdy byl zničen Jeruzalémský chrám, až do května 1948, kdy vznikl stát Izrael, přežil bez vlastní země, národ, jehož etický kodex desatera přetrval dva tisíce let, aniž by byl vymáhán policií nebo legislativní mocí.

Židovské náboženství, které se nikdy nepře, zda Bůh je nebo není a které ironizuje naše shánění argumentů proč Bůh určitě existuje nebo proč Bůh určitě existovat nemůže. Tóra

chceme nebo ne, ať si to přejeme nebo ne, je to jeden z pilířů, na kterém vyrostla Evropa.

Seděli jsme v kavárně a dopijeli, profesor F. kávu a já čokoládu.

Aniž bychom to vyslovili, věděli jsme, že až přijde Mesiáš, nebudeme se ptát, po kolikáté přišel. *Marek Orko Vácha*

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

neděle 1.7. 13.v mezidobí
7.15 h. Letohrad Mdr 1,13-15;2,23-24
8.45 h. Lukavice Ž 30
10.15 h. Orlice 2 Kor 8,7-15
Mk 5,21-43

sobota 7.7. 19 h. Lukavice
neděle 8.7. 14.v mezidobí
7.15 h. Letohrad Ez 2,2-5
8.45 h. Mistrovice Ž 123
10.15 h. Orlice 2 Kor 12,7-10
Mk 6,1-6

sobota 14.7. 19 h. Mistrovice
neděle 15.7. 15.v mezidobí
7.15 h. Letohrad Am 7,12-15
8.45 h. Lukavice Ž 85
10.15 h. Orlice Ef 1,3-14
Mk 6,7-13

sobota 21.7. 19 h. Lukavice
neděle 22.7. 16.v mezidobí
7.15 h. Letohrad Jr 23,1-6
8.45 h. Mistrovice Ž 23
10.15 h. Orlice Ef 2,13-18
Mk 6,30-34

sobota 28.7. 19 h. Mistrovice
neděle 29.7. 17.v mezidobí
7.15 h. Letohrad 2 Kr 4,42-44
8.45 h. Lukavice Ž 145
10.15 h. Orlice Ef 4,1-6
J 6,1-15

sobota 4.8. 19 h. Lukavice
neděle 5.8. 18.v mezidobí
7.15 h. Letohrad Ex 16,2-4.12-15
8.45 h. Mistrovice Ž 78
10.15 h. Orlice Ef 4,17.20-24
J 6,24-35

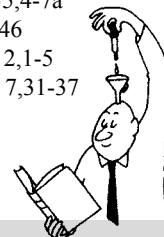
sobota 11.8. 19 h. Mistrovice
neděle 12.8. 19.v mezidobí
7.15 h. Letohrad 1 Kr 19,4-8
8.45 h. Lukavice Ž 34
10.15 h. Orlice Ef 4,30-5,2
J 6,41-51

sobota 18.8. 17.30 h. Mistrovice
19 h. Lukavice
neděle 19.8. 20.v mezidobí
Orlice a Šedivec - poutní slavnost
7.15 h. Letohrad Př 9,1-6
8.45 h. Šedivec Ž 34
10.15 h. Orlice Ef 5,15-20
J 6,51-58

sobota 25.8. 19 h. Mistrovice
neděle 26.8. 21.v mezidobí
7.15 h. Letohrad Jz 24,1-218b
8.45 h. Lukavice Ž 34
10.15 h. Orlice Ef 5,21-32
J 6,60-69

sobota 1.9. 17.30 h. Mistrovice
19 h. Lukavice
neděle 2.9. 22.v mezidobí
Kunčice - poutní slavnost
7.15 h. Letohrad Dt 4,1-8
10.15 h. Kunčice Ž 15
Jak 1,17-27
Mk 7,1-23

sobota 8.9. 19 h. Mistrovice
neděle 9.9. 23.v mezidobí
7.15 h. Letohrad Iz 35,4-7a
8.45 h. Lukavice Ž 146
10.15 h. Orlice Jak 2,1-5
Mk 7,31-37

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad • Redakce: Iva Marková, Miloslava Šejtlová, Václav Vacek, jazyková úprava Jana Kalousková, e-mail: ivamarkova@tiscali.cz • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741